

TILLÆG NR. **1**

GENOPRETNING AF VARDE Å - ET NATURPROJEKT

2006

REGIONPLAN 2016

TILLÆG NR. **1**

**GENOPRETNING AF VARDE Å
- ET NATURPROJEKT**

2006

REGIONPLAN 2016

Titel: Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016
Genopretning af Varde Å – et naturprojekt

Udgiver: Ribe Amt, 2006

Layout: Grafisk Produktion, Ribe

Grundkort: Udsnit af Kort- og Matrikelstyrelsens kort er gengivet med Kort- og Matrikelstyrelsens tilladelse, © Kort- og Matrikelstyrelsen 1992/KD.86.1031

Foto og illustrationer: Orbicon og Ribe Amt

Oplag: 200 stk.

Tryk: Ribe Amt

ISBN: 87-7054-142-6 (Trykt udgave)
87-7054-143-4 (WEB)

FORORD

Med dette Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016 åbnes mulighed for at gennemføre projektet: Genopretning af Varde Å - et naturprojekt.

Et forslag til regionplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse har været fremlagt i offentlig høring fra den 18. august til den 16. oktober 2006. Endvidere har et forslag til en justering af det i forslaget til regionplantillæg beskrevne projekt været offentliggjort i en supplerende høring fra den 20. september til den 16. oktober 2006.

I forbindelse med den offentlige høring har amtet modtaget 17 høringssvar. Der er ikke nedlagt statsligt veto mod forslaget.

Et resume af de modtagne høringssvar samt amtsrådets vurdering heraf fremgår af bilag 2.

De indkomne bemærkninger – samt justeringsforslaget fremlagt ved den supplerende høring har givet anledning til følgende præciseringer eller justeringer:

- at der som en del af projektet etableres vandhuller med et samlet areal på ca. 3.000 m² (raste- og overvintringslokaliteter for padder),
- at det oprindeligt påtænkte forløb af tre nye åslynger ved Nørholm justeres, således at åens fremtidige forløb på den omhandlede delstrækning bliver identisk med åens forløb før dens regulering i 1950'erne,
- at der ved Varde Ås forløb ved Nørholm Gods kan ske en justering af vandfordelingen mellem åens hoved- og biløb, idet hoved- og biløb samlet gives dimensioner, der sikrer mod oversvømmelse ved Nørholm Mølle, og idet den samlede vandføringsevne for hoved- og biløb ikke ændres i forhold til det tidligere offentliggjorte forslag. Som led i en justering af vandfordelingen ved Nørholm Gods kan aflejringer indenfor hovedløbets gamle, faste brinker oprenses,

- at bundkoten for den planlagte kanalgrøft efter delvis opfyldning af Ansager Kanal fastlægges således, at alle dræntilløb sikres frit udløb til kanalgrøften eller til kanalstrækninger, der ikke opfyldes, og
- at udformningen af en i det oprindelige projekt påtænkte gangbro over Varde Å ved det nuværende Ansager Stemmeværk ændres, så den nye bro også kan benyttes som ridebro.

Amtsrådet har med baggrund i ovennævnte præciseringer og justeringer vedtaget regionplantillægget.

INDHOLD

RETNINGSLINE	5
HENSTILLINGER	5
TILKENDEGIVELSER	5
REDEGØRELSE	7
Baggrund for regionplantillægget	7
Regionplanlægning	7
Kommune- og lokalplanlægning	8
International naturbeskyttelse	8
Godkendelser og tilladelser efter natur- og miljølovgivningen	10
Projektbeskrivelse.....	10
RESUMÉ AF VVM-REDEGØRELSEN	17
YDERLIGERE OPLYSNINGER OM PROJEKTET	25
Bilag 1. Strækningerne omfattet af tillægget	26
Bilag 2. Indkomne bemærkninger og amtsrådets vurdering af disse.....	27
Bilag 3. Overvågningsprogram	49
Bilag 4: Litteraturliste	50

TILLÆG NR. 1

RETNINGSLINIE

Regionplan 2016 tilføjes følgende retningslinie:

30.4. Der kan i Varde Å på den i bilag 1 viste strækning gennemføres en genopretning omfattende en udvidelse og gensnoing af åen, etablering af stryg og sandfang samt biløb ved Nørholm Gods, fjernelse af eksisterende anlæg og bygningsværker – herunder opstemningsanlæg – samt etableres nye vej- og stioverføringer over åen og foretages opfyldning af nuværende å-strækninger, der ikke indgår i det gensnoede forløb.

Vandet fra Grindsted Å og Ansager Å kan ledes til Varde Å.

På den i bilag 1 viste strækning kan Ansager Kanal opfyldes med overskudsjord fra genopretningen af Varde Å. I forbindelse hermed kan anlæg og bygningsværker fjernes – herunder opstemningsanlæg og dæmning med akvædukt over Holme Å-dalen. I den opfyldte kanal kan der etableres en kanalgrøft med afledning til Grønrose Bæk og Holme Å.

Kanalgrøften og den ikke berørte del af Ansager Kanal gives følgende målsætning: B3 – Karpefiskevand.

HENSTILLINGER

Ved indgåelse af kontrakt med entreprenør om anlægsarbejdets udførelse bør der sikres fastlagt betingelser om, at væsentligt støjende aktiviteter som udgangspunkt afgrænses til hverdage indenfor normal arbejdstid. Endvidere bør der sikres betingelser om, at anlægsarbejdet tilrettelægges således, at den regionale vandresti mellem Bække og Blåvand er farbar på projektstrækningen i hele anlægsperioden – eventuelt med lokal justering af stiens forløb i anlægsperioden (Skov- & Naturstyrelsen).

Ved udarbejdelse af nyt regulativ for projektstrækningen i Varde Å bør der fastsættes bestemmelser der sikrer, at såvel de i VVM-redegørelsen forudsatte afvandingsmæssige egenskaber til stadighed er opfyldt, samtidig med at de fornødne hensyn til dyre- og plantelivet – herunder Snæbel – i den genoprettede å sikres (Ny-Varde Kommune).

TILKENDEGIVELSER

Ribe Amt er indstillet på at meddele de for projektets gennemførelse nødvendige tilladelser og dispensationer i henhold til vandløbsloven, naturbeskyttelsesloven og miljøbeskyttelsesloven.

Der vil i de enkelte tilladelser og dispensationer blive fastlagt vilkår, som skal sikre, at projektet gennemføres i overensstemmelse med de forudsætninger, der er lagt til grund for vurderingerne i VVM-redegørelsen.

Der forventes i forbindelse med de relevante afgørelser bl.a. stillet vilkår:

- om anvendelse af køreplader for at undgå sporkøring på fugtige § 3-beskyttede arealer,
- om anlæg af mindst fem sjapvandsområder for padder og engfugle i tilknytning til bl.a. aflagte å-strækninger som kompensation for tabet af tilsvarende områder i forbindelse med udvidelsen og gensnoingen af Varde Å,
- om at hestekoformede søer, som ikke inddrages i den udvidede og gensnoede å, sikres mod afvanding,
- om at aflagte å-strækninger, hvor disse støder op til § 3-beskyttede arealer, skal udlægges til vedvarende græsarealer efter opfyldning, og
- om anlæg af sandfang samt om løbende vedligeholdelse heraf for at imødegå sandtransport til vandløbssystemet nedstrøms projektstrækningen.

REDEGØRELSE

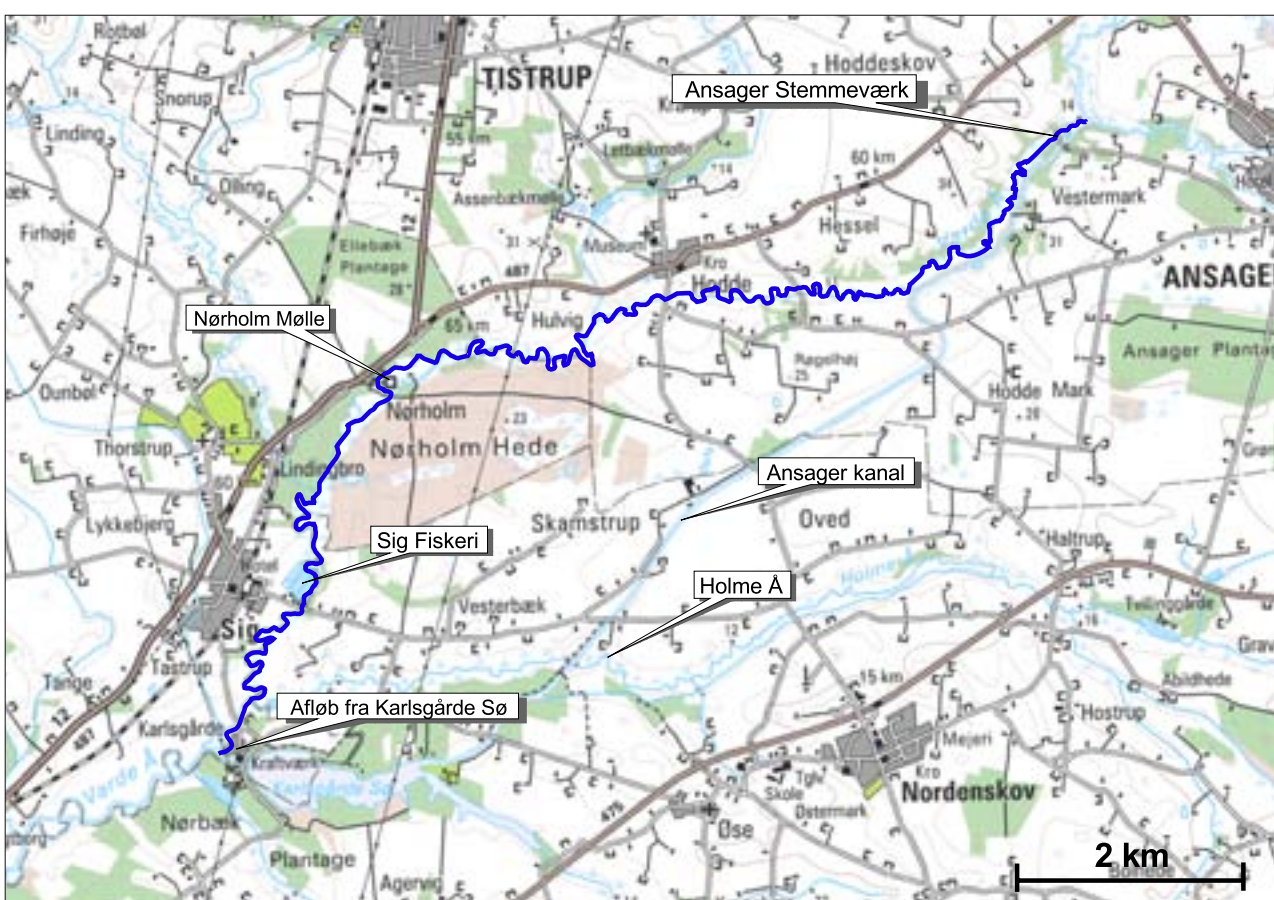
Baggrund for regionplantillægget

Ribe Amt og Skov- og Naturstyrelsen ønsker i samarbejde med Syd Energi at genoprette en ca. 16 km lang strækning af Varde Å. Strækningen er vist på kortet i figur 1.

Projektets hovedformål er at forbedre forholdene for laksefisken Snæbel i Varde Å. Snæblen er i dag truet af udryddelse på verdensplan og Danmark har blandt andet gennem EF's habitatdirektiv forpligtet sig til at sikre Snæblen en gunstig

Regionplanlægning

Det aktuelle projekt er i overensstemmelse med betragtningerne i de »Overordnede mål for vandløb« anført i afsnit 30 i Regionplan 2016. Heraf fremgår, at det er amtsrådets ønske på længere sigt at genskabe det miljømæssige grundlag for et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv i vandløbene. Endvidere er anført, at der skal sikres både et godt vandløbsmiljø og mulighed for en hensigtsmæssig afvanding. Af regionplanens

Figur 1: Beliggenheden af den strækning af Varde Å, der ønskes genoprettet.

bevaringsstatus. Samtidig med at forholdene for Snæblen ønskes forbedret er intentionerne med projektet også at forbedre levevilkårene for en lang række andre dyr og planter, herunder Laks. Endvidere har projektet til formål at forbedre de landskabelige værdier omkring Varde Å.

overordnede mål for beskyttelse af naturen fremgår, at amtsrådet finder, at amtet har et særligt medansvar for at beskytte de internationale naturbeskyttelsesområder. Det aktuelle projekt er omtalt i regionplanens redegørelse for genopretning af vandløbene.

De væsentligste retningslinier i Regionplan 2016 med relationer til det aktuelle projekt er:

- Retningslinie 18.1 vedrørende beskyttelsen af internationale naturbeskyttelsesområder
- Retningslinie 18.3 vedrørende natur- og naturkvalitetsplanlægning
- Retningslinierne 30.1, 31.1 og 32.1 vedrørende målsætninger for vandløb, søer og Vadehavet
- Retningslinie 20.1. vedrørende bevaringsværdige kulturmiljøer (Karlskårdeværket og Nørholm Gods)
- Retningslinie 10.2 (Arealreservation for 400 kV højspændingsforbindelse, der passerer projektområdet).

For så vidt angår retningslinie 18.1 er indarbejdelsen heraf i regionplanen i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 477 af 7. juni 2003 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder. Under henvisning til nedenstående afsnit vedrørende internationale naturbeskyttelsesområder er det amtets vurdering, at retningslinie 18.1 ikke er i uoverensstemmelse med nærværende regionplantillæg. Retningslinie 18.3 indeholder retningslinier for administration af § 3-beskyttede områder med udgangspunkt i målsætningen for det enkelte område. Ca. 10 ha § 3-beskyttet område omdannes til § 3-beskyttet vandløb i naturgenopretningsprojektet. Under hensyn til det aktuelle projekts formål og konsekvenser er det amtets opfattelse, at retningslinie 18.3 ikke er til hinder for en gennemførelse af projektet.

Projektet er i overensstemmelse med de gældende målsætninger for overfladevand i retningslinierne 30.1, 31.1 og 32.1. Som det fremgår af tillæggets retningslinie fastsættes målsætninger for vandløb, der ikke er omfattet af den gældende retningslinie 30.1.

Projektet vurderes endvidere ikke at være i uoverensstemmelse med retningslinie 20.1 vedrørende bevaringsværdige kulturmiljøer. For Karlskårdeværket vil regionplanens målsætning kunne opretholdes ("Vandkraftværket eller væsentlige dele heraf bør bevares som et monument over amtets elektrificering").

Endelig er det amtets vurdering, at projektet kan gennemføres under fastholdelse af den aktuelle

arealreservation i henhold til retningslinie 10.2. Der er i VVM-redegørelsen redegjort nærmere for projektets relationer til Regionplan 2016.

Kommune- og lokalplanlægning

Projektområdet er beliggende i Ølgod, Helle og Varde kommuner. Hele projektområdet er beliggende i den kommende Ny-Varde Kommune. Projektområdet berører ikke eksisterende eller planlagte byområder eller samlede bebyggelser i det åbne land. Projektområdet berører ikke områder omfattet af gældende lokalplaner. Projektet forudsætter ikke ændringer i gældende kommune- eller lokalplanbestemmelser.

International naturbeskyttelse

I henhold til bekendtgørelse nr. 477 af 7. juni 2003 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder skal der, jf. bekendtgørelsens § 6, i redegørelsen til planforslag, som kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, under hensyn til bevaringsmålsætningen for området, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på det internationale naturbeskyttelsesområde, herunder på områdets naturtyper og levesteder samt de arter, området er udpeget for at bevare.

Endvidere fremgår af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, at der i de internationale naturbeskyttelsesområder ikke må planlægges for en række angivne anlæg, dog kan miljøministeren meddele tilladelse hertil i henhold til bekendtgørelsens § 8. Uanset planlægningsforbudet kan der planlægges for foranstaltninger, som vil medføre forbedringer i det berørte område. Skov – og Naturstyrelsen har den 15. august 2005 efter forespørgsel fra Ribe Amt oplyst, at projektet efter styrelsens opfattelse er undtaget fra planlægningsforbudet, idet formålet med projektet er at planlægge for foranstaltninger, der vil medføre forbedringer af naturforholdene i habitatområdet.

På grundlag af vurderingerne i VVM-redegørelsen findes, at projektet i overensstemmelse med dets hovedformål vil medføre forbedringer for udpegningsgrundlaget for det direkte berørte internationale naturbeskyttelsesområde nr. 88 (habitatområde nr. 77) – herunder særligt for den prioriterede art Snæbel samt en række andre fisk, der indgår i udpegningsgrundlaget. Endvidere findes projektet at medføre forbedrede forhold

eller have neutrale virkninger for øvrige arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget – dog vil projektet medføre et mindre arealmæssigt tab af en enkelt naturtype i udpegningsgrundlaget ("Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand"). De vigtigste og mest typiske hængesækområder bevares i ådalen. I forbindelse med opfyldningen af Ansager Kanal etableres der et antal mindre søer. Endvidere vil der blive søgt indgået frivillige aftaler med lodsejere med henblik på, at opfyldning af et antal af de aflagte åstrækninger undlades helt eller delvist, således at disse vil henstå med frit vandspejl (sjapvandsområder). Begge forannævnte tiltag indebærer forhold, hvor dannelsen af den nævnte naturtype er mulig. I anlægsfasen vil der dog forekomme forstyrrelser og påvirkninger af dyre- og plantelivet på projektstrækningerne.

Projektets udformning indebærer en særlig hensyntagen til, at Snæbel er en prioriteret art i udpegningsgrundlaget. Projektet vurderes således at medføre en samlet forbedring for udpegningsgrundlaget for det direkte berørte internationale naturbeskyttelsesområde, og vurderes ikke at medføre væsentlige negative konsekvenser for andre internationale naturbeskyttelsesområder.

En nærmere redegørelse for udpegningsgrundlaget for relevante internationale naturbeskyttelsesområder og vurderingerne i forbindelse hermed fremgår af VVM-redegørelsen.

Skov- og Naturstyrelsen har tilkendegivet, at de ændringer, der følger af projektet, kan medføre behov for at ændre afgrænsningen af det berørte internationale naturbeskyttelsesområde gennem en ændring af bekendtgørelse nr. 477 af 23. juni 2003. Dette forventes at ville ske i forbindelse med projektets afslutning.

Godkendelser og tilladelser efter natur- og miljølovgivningen

Projektet er omfattet af vandløbsloven. Projektforslag har været fremlagt efter vandløbslovens bestemmelser for offentligheden parallelt med offentliggørelsen af forslag til regionplantillæg og VVM-redegørelse. En afgørelse efter vandløbslovens bestemmelser kan først træffes, når regionplantillægget er endeligt vedtaget.

Projektets gennemførelse forudsætter, at der indhentes en række dispensationer og tilladelser i henhold til naturbeskyttelsesloven, jordforureningsloven og miljøbeskyttelsesloven. De fornødne tilladelser og dispensationer vil først kunne meddeles, når regionplantillægget er vedtaget endeligt.

Projektet forudsætter endvidere en dispensation fra bestemmelserne i fredningen af Nørholm Skov og tilstødende engarealer i Varde Ådal fra området ved Nørholm Hedes nordøstlige kant og ned forbi Nørholm Gods til Sig Dambrug i syd. Det indgår i fredningskendelsen fra 1993, at en omlægning af Varde Å som led i en restaurering af vandløbet skal kunne finde sted efter fredningsnævnets godkendelse. Justeringsforslaget, som har været fremlagt i supplerende offentlig høring, forudsætter endvidere dispensation fra fredningsbestemmelser for Nørholm Hede.

Projektbeskrivelse

Hovedformålet med naturgenopretningsprojektet i Varde Å, der er et af de største vandsystemer i Danmark, er at forbedre forholdene for laksefisken Snæbel. Snæblen var tidligere udbredt i de større vandløb med udløb i Vadehavet fra Skallingen til syd for Rhindeltaet i Holland. I dag findes der kun små bestande i den danske del af Vadehavet og i større vandløb, der udmunder heri - blandt andet Varde Å.

Snæblen er i dag truet af udryddelse på verdensplan, og Danmark har blandt gennem EF's habitatdirektiv forpligtet sig til at sikre Snæblen en gunstig bevaringsstatus. Samtidig med at forholdene for Snæblen ønskes forbedret, er intentionerne med projektet også at forbedre levevilkårene for en lang række andre dyr og planter, herunder Laks. Endvidere har projektet til formål at forbedre de landskabelige værdier omkring Varde Å.

Genopretningen af Varde Å indgår i en samlet projektpakke, som Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjyllands Amt og Ribe Amt har udarbejdet

for at sikre en gunstig bevaringsstatus for Snæbel. Projektpakken er et led i realiseringen af nationale forvaltningsplaner for Snæbel og Laks. Projekterne gennemføres med økonomisk støtte fra EU (EU-LIFE).

Det påtænkte projekt i Varde Å omfatter genopretning af åen på den i figur 1 viste strækning fra sammenløbet af Grindsted Å og Ansager Å til afløbet fra Karlsgårde Sø. Projektområdet omfatter endvidere Ansager Kanal, der ønskes anvendt til opfyldning med overskudsjord på strækningen fra Ansager Stemmeværk til Holme Å-dal.

Varde Å, der dannes ved sammenløbet af Grindsted Å og Ansager Å, er stærkt præget af Karlsgårde Vandkraftværk, som blev anlagt i 1920. Oprindeligt blev værket drevet med vand fra Holme Å, der blev tilledt kraftværkssøen Karlsgårde Sø via Holme Kanal. I 1945 blev værket udvidet ved etablering af Ansager Stemmeværk og anlæggelse af den ca. 10 km lange Ansager Kanal fra stemmeværket til sammenløb med Holme Kanal øst for Karlsgårde Sø. Siden da er ca. 90 % af vandføringen ved Ansager Stemmeværk blevet ledt til Karlsgårde Sø via Ansager Kanal, idet den tilførte vandmængde til den øverste del af Varde Å ved Ansager Stemmeværk reguleres efter, hvor meget vand, der af hensyn til dambruget Sig Fiskeri, skal ledes til åen. Sig Fiskeri er beliggende på den nederste del af projektstrækningen lidt opstrøms det sted, hvor afløbet fra Karlsgårde Sø løber ud i Varde Å.

I 1950'erne blev Varde Å reguleret på en del af projektstrækningen mellem Hessel og Nørholm, således at ca. 10 km vandløb blev reduceret til ca. 6 km med et kanalagtigt forløb.

De nuværende forhold i Varde Å betyder store begrænsninger i fiskenes vandremuligheder og adgang til de dele af vandløbssystemet, der ligger opstrøms opstemningerne ved henholdsvis Sig Fiskeri og ved Karlsgårdeværket. Begge opstemninger forhindrer fuldstændigt passage for Snæbel, hvilket betyder, at arten er afskåret fra store dele af Varde-Å-systemet.

Det påtænkte naturgenopretningsprojekts hovedelementer er vist i figur 2.

Hovedelementerne omfatter:

- Ansager Stemmeværk nedlægges og ombygges til stryg, der udformes, så det er fuldt passabelt for smådyr og alle fiskearter, herunder Snæbel.
- Den vandmængde, der i dag ledes til Ansager Kanal ved Ansager Stemmeværk, ledes fremover til Varde Å, dvs. at Varde Å fremover vil blive tilført alt vand fra Grindsted Å og Ansager Å.
- For at skaffe plads til den stærkt forøgede vandføring i Varde Å graves åen større på strækningen mellem Ansager Stemmeværk og afløbet fra Karlsgårde Sø.
- Varde Å gensnoes på den regulerede-strækning mellem Hessel og Nørholm.
- Den nuværende stemmeværk ved Sig Fiskeri fjernes.
- For at sikre optimalt udbytte af de forbedrede passageforhold for fisk etableres 6 – 8 fiskepassable gydestryg samt områder, der er egnede som opvækstområder for Snæbel, på den genoprettede å-strækning. Ét af strygene placeres ved Sig Fiskeri.
- Ved Nørholm Gods, som Varde Å passerer på projektstrækningen, reetableres en gammel møllekanal og en del af en tidligere voldgrav, så disse kan fungere som biløb for åen (især ved store afstrømninger), og således, at projektet samtidig bidrager til en genskabelse af kulturmiljøet ved godset.
- Eksisterende muligheder for passage af åen og kanalen via brooverførsler reetableres i det omfang de berøres af projektet. Vejbroen, der fører Hesseldalvej over Varde Å, nedbrydes, da åens forløb flyttes ved gensnoningen. Der etableres en ny bro over åen på dens nye placering. Ved det nuværende Ansager stemmeværk etableres en ny bro, således at den også kan benyttes som ridebro.
- Der etableres et sandfang i Varde Å på den nederste del af projektstrækningen til erstatning for et eksisterende sandfang, der nedlægges ved Ansager Stemmeværk.
- Den største del af overskudsjorden fra gensnoningen og udvidelsen af Varde Å

placeres i Ansager Kanal, der ikke længere vil modtage vand fra Grindsted Å og Ansager Å. En del af overskudsjorden placeres i miljøgodkendt depot (Kanalvejsdepotet) som følge af et forhøjet indhold af kviksølv.

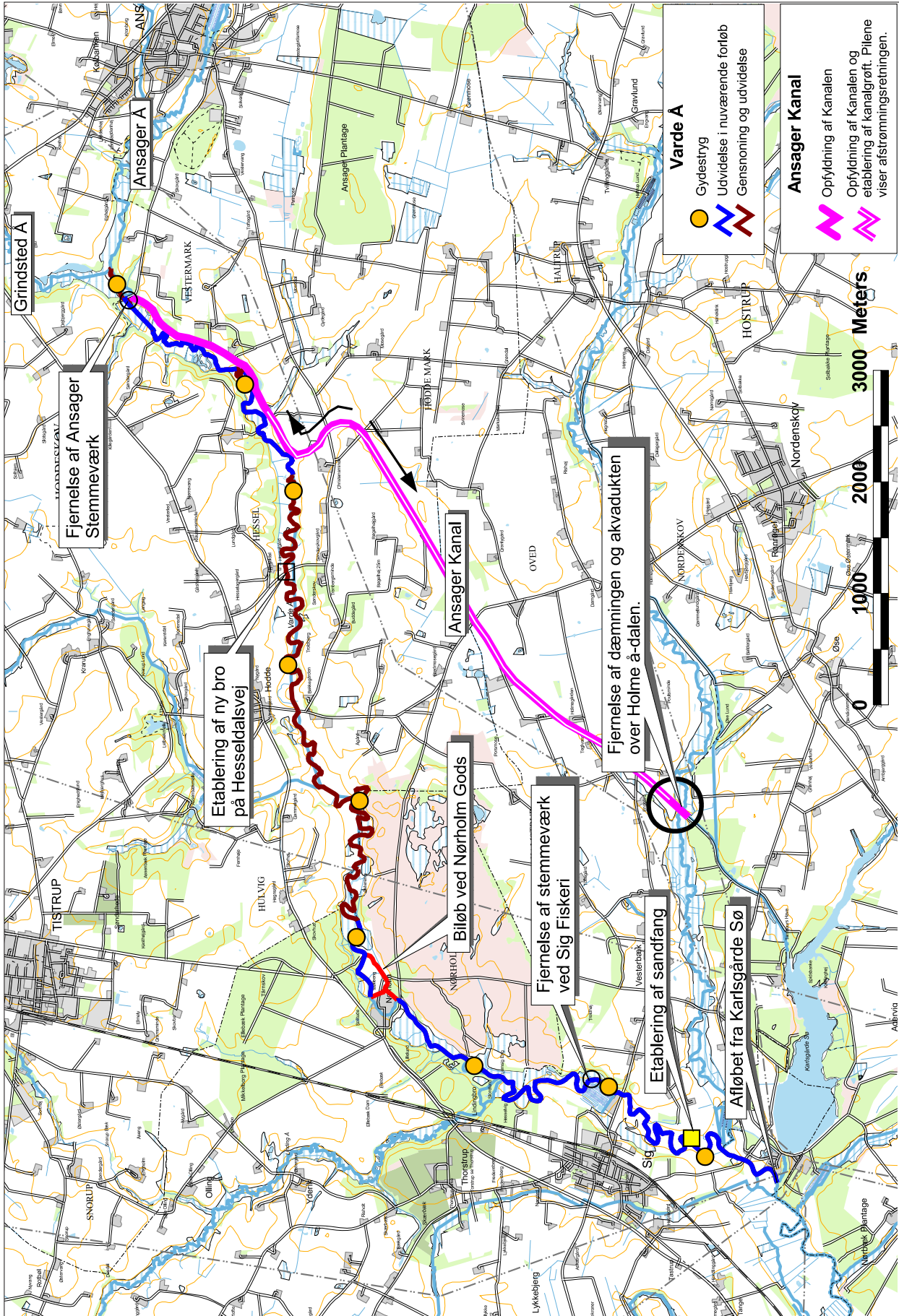
Endvidere påregnes dæmningen med akvædukt, der fører kanalen over Holme Å-dal, fjernet. Overskudsjorden herfra vil i givet fald ligeledes blive placeret i Ansager Kanal.

- Der etableres i den opfyldte kanal en kanalgrøft, der skal sikre, at de nuværende muligheder for afdræning af landbrugsarealerne omkring kanalen opretholdes.
- De strækninger af den nuværende Varde Å, der efter gensnoningen ikke er en del af åen, reetableres – hovedsageligt ved opfyldning til omgivende terræn med overskudsjord fra projektet.

Endvidere etableres der som en del af projektet vandhuller med et samlet areal på ca. 3000 m² (raste- og overvintringslokaliteter for padder).

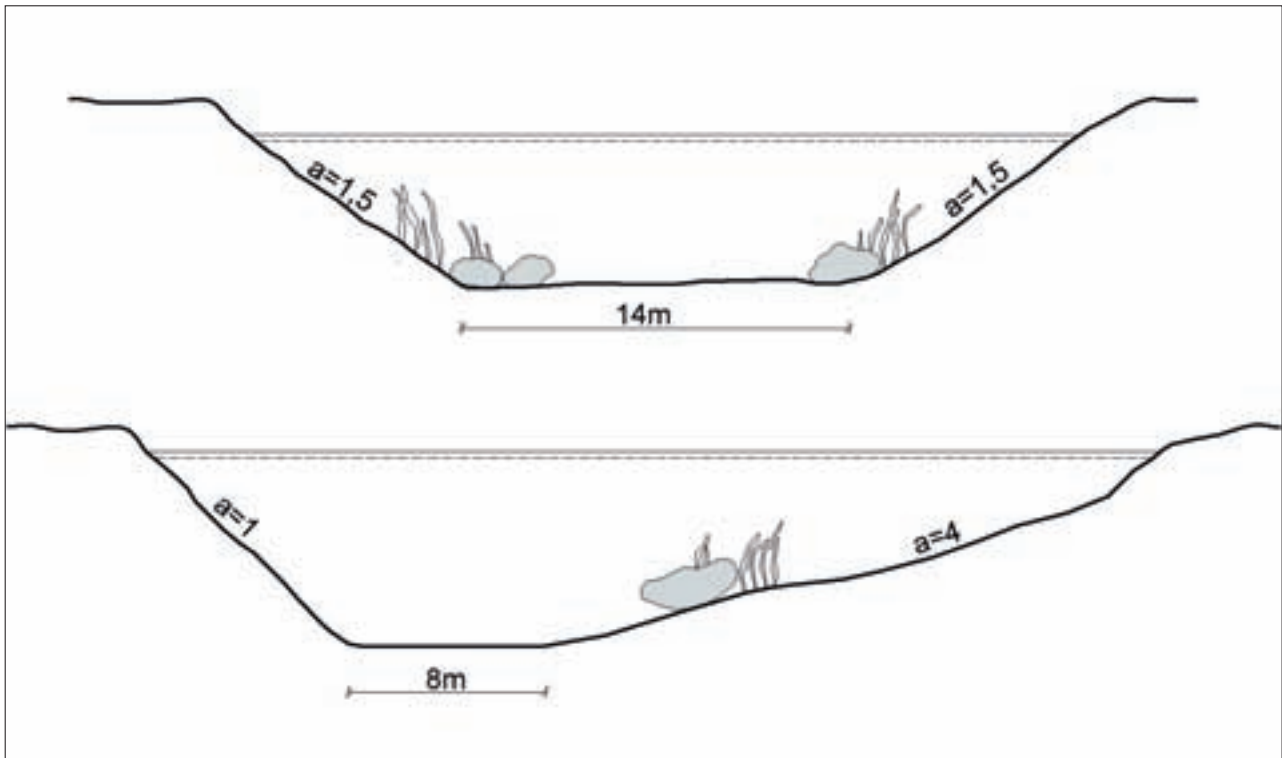
I forhold til det oprindeligt fremlagte i forslaget til regionplantillæg er gensnoningsforslaget justeret på en kort delstrækning øst for Nørholm. Justeringerne er indarbejdet i kortet i figur 2. Et resumé af amtets vurderinger i forbindelse hermed fremgår af det efterfølgende hovedafsnit i tillægget.

Endelig er det lagt til grund, at dæmningen med akvædukt, der fører kanalen over Holme Å, fjernes i forbindelse med projektet. En endelig beslutning herom forelå ikke ved offentliggørelsen af forslaget til regionplantillæg.

Figur 2. Kort over projektområdet med angivelse af hovedelementerne i naturgenopretningsprojektet.

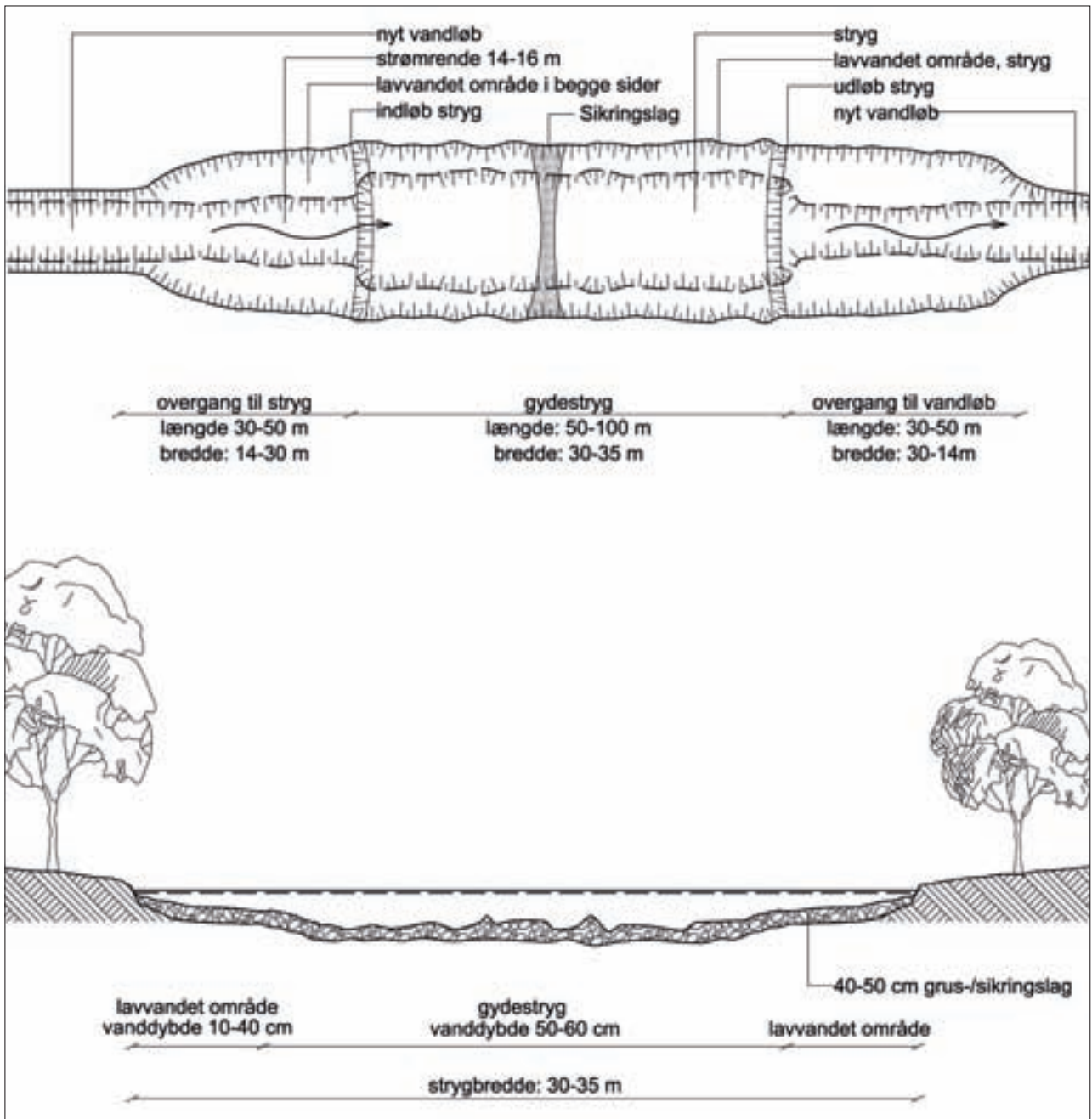
Udvidelsen af Varde Å sker efter principperne vist i figur 3. På de lige strækninger udvides åen til en bundbredde på ca. 14 meter fra den nuværende bredde på 4 – 7 meter. Bundens

Figur 3. Principskitse af nye profiler. Øverst er vist et profil for de lige strækninger og nederst et profil for slyngningerne.

beliggenhed bevares stort set uændret. I svingene – herunder på den strækning, der gensnoes – etableres der »skæve« profiler, som vist i figur 3.

Som en del af de fysiske forbedringer i vandløbet etableres nye gydestryg. Der er som udgangspunkt påtænkt etablering af gydestryg på otte strækninger, hvor vandløbsbredden udvides til 30 – 35 meter, som vist i figur 4. De enkelte stryg får en længde på 50 – 100 meter. Herudover etableres et stryg med en længde på ca. 500 meter i området ved det nuværende Ansager Stemmeværk.

Figur 4. Udformning af gydestryg.

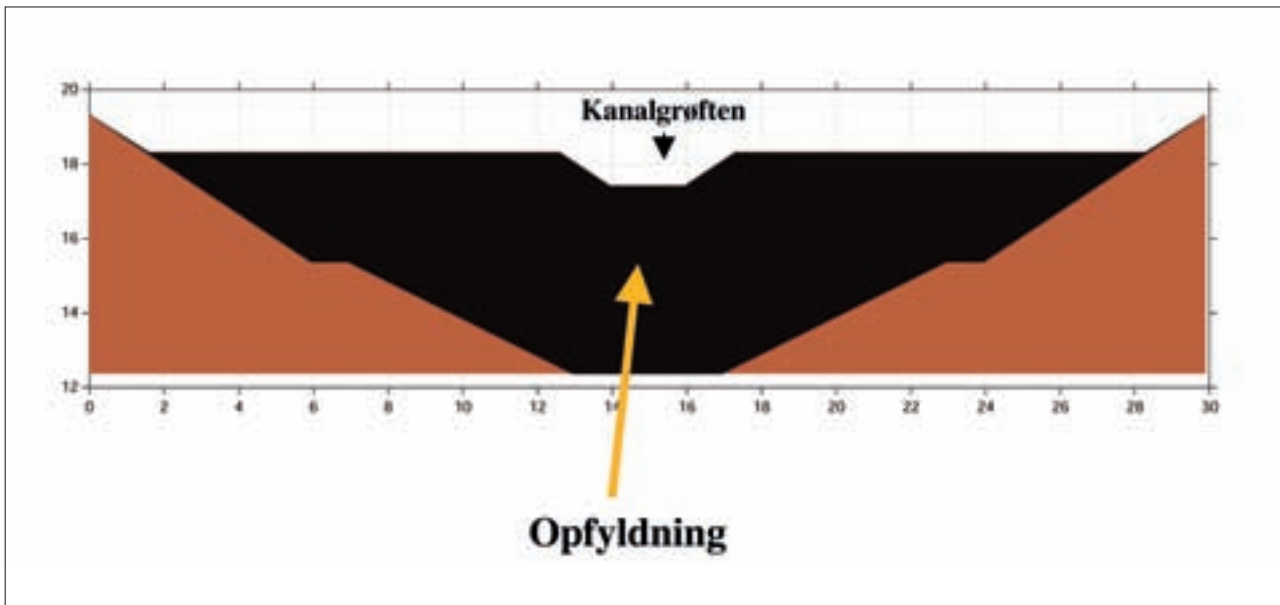
Opfyldningen af Ansager Kanal omfatter strækningen fra det nuværende stemmeværk ved Ansager frem til å-dalen ved Holme Å. Dæmningen over å-dalen påregnes fjernet. Den sidste del af kanalen (ca. 300 meter) fra å-dalen og frem til sammenløbet med Holme Kanal berøres ikke. Denne strækning vil være vandfyldt som følge af opstuvning fra Karlsgårde Sø.

Kanalgrøften etableres i den opfyldte kanal, og får afløb til Grønrose Bæk og til Holme Å. Bundkoten for grøften fastlægges således, at alle dræntilløb sikres frit udløb til kanalen, eller til kanalstrækninger, der ikke opfyldes.

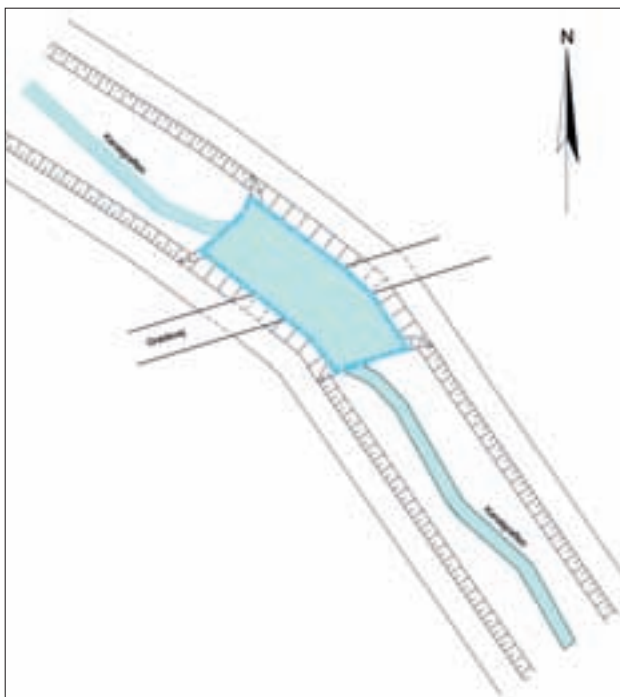
Opfyldningen af Ansager Kanal foretages til

maksimalt 1 meter under nuværende digekrone eller terræn, som illustreret i figur 5. Kanalgrøftens dimensioner udvides bl.a. ved de mange broer over kanalen, hvor der ikke vil ske opfyldning. Disse udvidelser vil fremtræde som små, langstrakte søer, som illustreret i figur 6.

Anlægsarbejdet påregnes igangsat medio 2007 og forventes afsluttet medio 2009.

Figur 5. Illustration af opfyldningen af Ansager Kanal med Kanalgrøften i det opfyldte profil.

Figur 6. Opfyldningens udformning ved Ansager Kanals passage af Grødevej.

Figur 7. Billeder fra projektområdet.

Øverst til venstre: Varde Å ved Hodde Bro på strækningen, hvor åen blev reguleret i 1950'erne.

Øverst til højre: Ansager Stemmeværk, der vil blive fjernet.

Nederst til venstre: Varde Å ved udløbet af Holme Å nederst på projektstrækningen, hvor Varde Å udvides i det nuværende å-forløb.

Nederst til højre: Den tilgroede møllekanal ved Nørholm Gods. Møllekanalen oprenses/ludgraves, så kanalen kan fungere som biløb for Varde Å.

RESUMÉ AF VVM-REDEGØRELSEN

Samt vurderinger i forbindelse med justering af gensnoningsforløb

Planlægningsmæssige forhold

Disse forhold er resumeret i de foregående afsnit i regionplantillæggets redegørelsesdel (regionplanlægning, kommune- og lokalplanlægning og internationale naturbeskyttelsesområder).

Geologi og landskab

Ådalen omkring Varde Å er dannet af en smeltvandsflod fra sidste istid. Åen har i dag sit løb i en relativ smal, men markant ådal. Den stærkt reducerede vandføring knyttet til Karlsgårdeværkets drift samt reguleringerne af åen har i høj grad forringet de landskabelige værdier i ådalen. Ved at genslynge åen med udgangspunkt i de oprindelige åslynger opnås et langt mere varieret og naturligt forløb, der genskaber de tidligere tiders landskabelige kvaliteter i området. Den større bredde af åen vil ligeledes medføre, at åen kommer i harmoni med ådalens bredde og igen bliver synlig i landskabet. Opfyldningen af Ansager Kanal vil betyde et tab af landskabelig værdi – dog vil dæmningerne og galleriskoven langs med kanalen ikke blive væsentligt berørt af projektet.

Vandstands- og vandføringsforhold

Etableringen af Ansager Kanal i 1945 og den hertil knyttede styring har betydet, dels at åens vandføring generelt har været reduceret til ca. 10 % af den naturlige vandføring, dels at åens vandføring har været størst i sommerhalvåret og mindst i vintermånederne, dvs. modsat de naturlige forhold i upåvirkede vandløb. Neden for Sig Fiskeri er opretholdt en lav vandstand af hensyn til dambrugsdriften.

Projektets genskabelse af den naturlige vandføring i Varde Å vil betyde, at de største vandføringer vil forekomme om vinteren, og de laveste vandføringer om sommeren. Projektet vil medføre, at vandstanden i åen i vinterperioden bliver højere end under de nuværende forhold, men ikke give anledning til væsentligt forhøjede vandstande i sommerperioden. De højere vintervandstande vil imidlertid kun relativt sjældent og kortvarigt give anledning til egentlige oversvømmelser i forbindelse med ekstraordinært store vinterafstrømninger. Sådanne oversvømmelser vil stort set kun berøre arealer beliggende nedstrøms Hesselbro. Ved projektet vil det endvidere blive sikret, at afledning af vand gennem

eksisterende dræn- og grøftetilløb kan ske som hidtil.

Sammenfattende vurderes det, at den eksisterende arealanvendelse – herunder den landbrugsmæssige - langs åen generelt vil kunne opretholdes efter projektets gennemførelse. Der forventes ingen øget risiko for forhøjede vandstande i Varde Å nedstrøms Karlsgårde Sø.

Overfladevand

Det foreslåede naturgenopretningsprojekt vil betyde, at Varde Å på projektstrækningen omdannes fra ca. 11 ha vandløb med en ringe vandløbskvalitet til ca. 30 ha vandløb med god vandløbskvalitet. Gensnoningen og den naturlige vandføring vil skabe større fysisk variation i vandløbet, hvilket vil give grundlag for et mere varieret dyre- og planteliv. Fjernelsen af de eksisterende opstemninger ved Sig Fiskeri og Ansager Stemmeværk vil sikre, at der bliver passage for alle smådyr og fisk, herunder Snæbel og Laks.

For Snæblens vedkommende skaber projektet adgang til ca. 50 km snæbelegnet vandløb, som hidtil ikke har været tilgængelige for arten, fordi de nuværende opstemninger ved Sig Fiskeri og Karlsgårdeværket fuldstændigt forhindrer passage for Snæbel. Den væsentlige udvidelse af vandsystemets gyde- og opvækstområder for Snæbel samt de fysiske forbedringer, der følger af genopretningen på projektstrækningen, forventes at sikre arten væsentligt forbedrede levevilkår i Varde Å.

Da Snæbel er en art der stiller store krav til passageforholdene forventes de forbedrede passageforhold også at komme alle andre arter til gode, herunder Laks, Flodlampret og Havlampret. Projektet vil betyde, at vandrefisk - bl.a. Laks – vil følge den større vandføring i Varde Å. Herved sikres oprækkende fisk direkte adgang til gydeområder på og opstrøms projektstrækningen, ligesom et meget betydeligt tab af nedtrækkende lakseyngel (smolt), som i dag sker i Karlsgårde Sø og Ansager Kanal, undgås. Et formindsket opræk af fisk gennem Karlsgårde Sø kan dog ikke udelukkes at medføre en reduktion af bestanden i den øvre del af Holme Å, hvor der imidlertid allerede i dag kun er ganske få havørreder og laks.

Over de seneste 20 år er der sket en markant forbedring af vandkvaliteten i Varde Å, herunder er en tidligere betydelig okkerforekomst faldet til et acceptabelt niveau. Det forventes, at der efter anlægsarbejdets afslutning vil fremkomme en tilfredsstillende vandkvalitet. I Varde Å-systemet er der naturligt en stor sandtransport, som dog siden 1945 er blevet berørt af indgrebene i å-systemet. Reduktionen af vandføringen har betydet en stor aflejring af sand i det oprindelige store vandløbsleje. Projektet vil give anledning til øget sandtransport på projektstrækningen, indtil en naturlig ligevægtstilstand indfinder sig efter en årrække. Den øgede sandtransport vurderes dog ikke at få konsekvenser for forholdene i åen neden for projektstrækningen, idet der etableres et sandfang på den nedre del af denne. I udpegningsgrundlaget for habitatområdet indgår Flodperlemusling, som i Danmark kun er fundet i Varde Å. Der er i nyere tid ikke fundet levende flodperlemuslinger på projektstrækningen, men på en ikke reguleret strækning længere nede i Varde Å (ved Varde) blev der i 1995 fundet enkelte levende individer. På projektstrækningen er der fundet forekomst af den sjældne vandplantearart Flodklaseskærm, som indtil for nylig formodedes uddød i Varde Å. De fleste af de registrerede voksesteder vil forsvinde i forbindelse med anlægsarbejdet. Med henblik på at sikre artens overlevelse vil amtet etablere udplantninger i Grindsted Å forud for igangsætningen af anlægsarbejdet.

Ansager Kanal er forholdsvis langsomtflydende. Fiskebestanden i kanalen er ikke undersøgt særskilt, men rummer formodentlig de samme arter som er kendt fra Karlsgårde Sø og Grindsted Å/Ansager Å. Kanalen indeholder ikke gydepladser for laksefisk. Kanalen har en artsfattig undervandsvegetation, som er kraftig påvirket af beskygning fra træer langs bredden. Projektet vil betyde, at fisk, smådyr og vegetation i den opfyldte kanal vil forsvinde. I kanalgrøften forventes dog at fremkomme et dyre- og planteliv svarende til et fiskevandmålsat vandløb (B3-karpefiskevand).

Den fremtidige vandtilførsel til Karlsgårde Sø reduceres til ca. 25 % af den nuværende, fordi søen ikke længere vil modtage vand fra Ansager Kanal. Dette vurderes dog ikke at ville påvirke vandkvaliteten i søen væsentligt, da vandets opholdstid i søen fortsat vil være meget kort. Tilsvarende vurderes, at der ikke vil ske en væsentlig stigning i tilgængeligheden af tungmetaller

fra søens bundscedimenter – herunder af kviksølv, som er ophobet i søbunden som følge af det tidligere Grindstedværkets udledning af kviksølvholdigt spildevand til Grindsted Å.

Projektet vurderes ikke at medføre væsentlige konsekvenser for Varde Å nedenfor projektstrækningen eller for Vadehavet (Ho Bugt), som Varde Å udmunder i.

Grundvand

Det vurderes, at flytningen af vandet fra Ansager Kanal til Varde Å vil betyde, at der kun meget lokalt i enkelte områder vil ske målbare påvirkninger af grundvandsspejlet. Projektet vil ikke berøre områder med særlige drikkevandsinteresser eller indvindingsoplande for almene vandværker.

Planter og dyr

I ådalen langs den berørte strækning af Varde Å findes en række naturområder, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Områderne udgøres af enge, moser og småsøer, der er opstået ved afsnøringen af tidligere å-slynger. Ådalens udyrkede skrænter er generelt tørre og sandede og indeholder overvejende overdrevs- og hedevegetation. Nogle af arealerne er tilgroede eller tilplantede og består af skov.

Omkring Ansager Kanal, hvor kanaldæmninger og afgravningsskrånninger er bevoksede, findes der enkelte § 3-beskyttede naturområder.

Sammenlagt bevirker gravningen af nye slyngninger og sideudvidelser et tab af ca. 10 hektar § 3 arealer, hvoraf den altovervejende del er eng. Spredningsmulighederne for planter vil dog generelt forbedres ved projektet, idet man naturligt har den bedste etablering og spredning af planter langs vandløbene. Gensnoningen vil øge andelen af vandløbsnære arealer og dermed forbedre spredningsmulighederne.

Det vurderes, at ca. 2.700 m² * af naturtypen ”Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand” vil forsvinde. Øvrige naturtyper, der ligger til grund for udpegningen af habitatområdet, påvirkes ikke ved projektets gennemførelse.

Ingen plantearter ligger direkte til grund for udpegningen af det direkte berørte habitatområde. Bestande af den nationalt sjældne, men lokalt almindelige Kærmysse forsvinder, men arten vil dog fortsat være almindelig i området, og forholdene for den bedres ved det færdige projekt. Det vurderes, at øvrige sjældne, rød- eller gulli-

stede plantearter, der er konstateret i området, ikke vil blive påvirkede af projektet. Projektet vil endvidere betyde, at områder med afsnørede hesteskosøer langs projektstrækningen forsvinder i det omfang de indgår i det nye å-forløb. Øvrige hesteskosøer bevares og sikres mod afvanding.

De botaniske værdier langs Ansager Kanal er begrænsede og vil ikke blive påvirket væsentligt af opfyldningen af kanalen. Det samme gælder § 3-områderne i nærheden af kanalen.

Varde Å og Karlsgårde Sø har stor betydning for fuglelivet, og der findes her de artsrigeste og største fuglebestande i de stærkt landbrugsprægede landskaber i oplandet til projektområdet. I og ved Ansager Kanal er der kun registreret få fuglearter med direkte tilknytning til vandløbet, og langt de fleste ynglefugle i området er tilknyttet de tilstødende bevoksninger. For projektområdet som helhed vurderes det, at projektet på sigt vil skabe forbedrede forhold for både træk- og ynglefuglene. Dette vurderes at ville gælde i såvel fysisk forstand i form af et mere naturligt vandløb og en mere naturlig ådal med flere naturlige nicher, og i biologisk forstand i form af forbedrede fødesøgningsforhold for fuglene i det genoprettede vandløbstracé.

Selvom der kun er foretaget ganske få konkrete padderegistreringer i projektområdet vurderes det ud fra det generelle kendskab til paddernes udbredelse i Ribe Amt, at flere paddearter er almindeligt udbredte i projektområdet, herunder Ansager Kanal (bl.a. butsnudet frø). Ligeledes må det forventes, at forskellige arter af krybdyr er almindeligt udbredt eller forekommer i projektområdet (almindeligt firben, stålorm og hugorm). Gennemførelse af projektet vil permanent fjerne et antal ynglelokaliteter for bl.a. spidssnudet frø. Det skal dog understreges, at selvom den spidssnudedede frø er strengt beskyttet i medfør af habitatdirektivet, er der tale om en art, som er almindelig i det meste af Ribe Amt. Gennemførelsen af projektet forventes derfor ikke at medføre nogen mærkbar forandring af denne arts bevaringsstatus, hverken i Ribe Amt som helhed eller i projektområdet isoleret set. Endvidere vil der blive foretaget kompenserende foranstaltninger i form af etablering af et antal mindre åbne vandflader, som medfører sjapvandsflader i foråret og forsommeren. Lokaliteterne vil blive søgt etableret ved at undlade opfyldning til terræn af dele af den aflagte åstrækning. Sjapfladerne etableres fortrinsvis i forbindelse med

eksisterende mose og engarealer. Gennemførelse af projektet forventes ikke at medføre varige effekter af betydning for de nævnte krybdyrarter. En række pattedyr udnytter året rundt Varde Å og de tilstødende lavbundsområder, Ansager Kanal og Karlsgårde Sø som levesteder i ét eller andet omfang, men bortset fra Odderen findes der ingen egentlige registreringer af deres forekomst. Det drejer sig om arter som Rådyr, Hare, Ræv, Ilder, Mus (flere arter – bl.a. Mosegris) og forskellige arter af flagermus. De arter, der i særdeleshed er tilknyttet vandmiljøet, er Ilder og Odder.

Odder findes med en fast bestand i projektområdet langs Varde Å, og området udgør et af kerneområderne for arten i Ribe Amt. Det vurderes, at Ansager Kanal i sin nuværende skikkelse også udgør en del af odderens levesteder i lokalområdet, og kanalen benyttes utvivlsomt som fødesøgningsområde for dyr i bestanden, ligesom den formentlig også har funktion som spredningskorridor for dyr på vandring mellem vandløbssystemer og til og fra Karlsgårde Sø. Ansager Kanal rummer dog ikke de helt store levestedsmæssige kvaliteter, og det vurderes, at odderen ikke yngler her.

Projektet som helhed vurderes på sigt at ville forbedre fødeforholdene for odderen i hele vandløbssystemet, ligesom det også vil forbedre bestandens muligheder for at vokse og dermed sprede sig til andre, egnede dele af Varde Å-systemet. Etableringen af kanalgrøften med en række små søer i den opfyldte Ansager Kanal forventes at muliggøre, at odderen fortsat kan søge føde langs tracéet og fortsat benytte det som spredningsvej under vandringer mellem levesteder. For langt de fleste af de forekommende pattedyrarter i området vurderes projektets langsigtede virkninger at være neutrale eller positive.

Arkæologi og kulturhistorie

Som led i planlægningen for naturgenopretningsprojektet har Museet for Varde og Omegn udarbejdet en forundersøgelse/risikovurdering af arkæologiske og historiske interesser i projektområdet. Bopladser og gravpladser er typisk placeret på højereliggende sandbanker på ådalens brinker og på holme i ådalen, men sjældent nede i selve ådalen. Derimod vil der være muligheder for at støde på overfartssteder som broer og vadesteder fra oldtid, middelalder og historisk tid, som vil kunne sige noget om ældre vej-

færd. Før anlægsarbejderne går i gang, vil der blive udført prøvegravninger i 6 områder, hvor Museet for Varde By og Omegn har vurderet, at sandsynligheden for at finde kulturhistoriske levn er størst. Prøvegravningerne vil fastslå, om der er kulturhistoriske levn, og - i givet fald - om der skal foretages en decideret udgravning, eller om projektet skal rettes til, så værdifulde levn ikke berøres.

Opfyldningen af Ansager Kanal vil ske til maksimalt én meter under terræn henholdsvis én meter under digekrone på de strækninger, hvor kanalen ligger over omgivende terræn. Dæmningen med akvædukt, der fører kanalen over Holme Å-dal, påregnes som udgangspunkt fjernet, mens den nederste del af Ansager Kanal (ca. 280 meter) frem til sammenløbet med Holme Kanal ikke berøres. Uanset at opfyldningen sker således, at kanalen bevares som et spor i landskabet, vil projektet repræsentere et tab af kulturhistorisk værdi, som er knyttet til Karlsgårdeværket som en helhed. Projektet vil ikke berøre selve kraftværket, vandstanden i Karlsgårde Sø eller Holme Å/Holme Kanal, men dog fjerne en væsentlig del af den vandtilførsel til søen, der har udgjort driftsgrundlaget for Karlsgårdeværket.

Omkring Nørholm Gods vil oprensning og åbning af tilløbskanalen til Nørholm Mølle og resterne af en voldgrav øst for Nørholms park genskabe en del af kulturmiljøet omkring den gamle herregård.

Friluftsliv

Projektet vurderes at have lokale og begrænsede konsekvenser for mulighederne for friluftaktiviteter i området.

En regional vandrerute mellem Bække og Blåvand, der passerer gennem området, kan fortsætte i sit nuværende forløb.

Der vil gennem projektet kunne skabes et forbedret grundlag for sportsfiskeriet, idet der skabes bedre fangstmuligheder og samtidig en større landskabelig oplevelse ved den genslynkede å.

Med opfyldningen af Ansager Kanal vil denne ikke som i dag kunne anvendes til kanosejlads. Til gengæld vil der blive skabt forbedrede muligheder for sejlads på Varde Å.

Jord

Udvidelsen og gensnoningen af Varde Å samt anlæggelse af stryg ved Ansager, sandfang,

oprensning af møllekanal og voldgrav ved Nørholm Gods samt fjernelsen af dæmningen, der fører Ansager Kanal over Holme ådal indebærer, at der i projektet skal håndteres mere end 500.000 m³ jord.

Der er foretaget undersøgelser for tungmetaller og miljøfremmede stoffer i det materiale, der skal opgraves i forbindelse med åens udvidelse og gensnoning. Stryget, der etableres i forbindelse med fjernelsen af Ansager Stemmeværk, indebærer opgravning af tidligere oplagt, delvist kviksvovlbelastet sand fra et sandfang ved stemmeværket (området er kortlagt i henhold til jordforureningsloven). Endvidere er der konstateret et lettere forhøjet kviksvovlindhold i det materiale, der skal afgraves på den øverste del af projektstrækningen. Forannævnte materialer – i alt ca. 100.000 m³ - deponeres i Kanalvejsdepotet i overensstemmelse med den gældende miljøgodkendelse heraf.

Overskudsjorden i øvrigt, der er vurderet at kunne håndteres som ren jord, anvendes til opfyldning af dels Ansager Kanal, dels aflagte åstrækninger på gensnoningsstrækningen.

Øvrige forhold

Projektet vurderes ikke at have vedvarende virkninger med hensyn til støjpåvirkning af mennesker og natur eller at have væsentlige virkninger med hensyn til påvirkning af luftkvalitet eller klimatiske forhold.

Projektet vurderes heller ikke efter anlægsfasens afslutning at ville medføre en forøget frembringelse af affald eller spildevand, eller være forbundet med et væsentligt forbrug af naturlige råstoffer.

Idet alle eksisterende muligheder for at krydse såvel Varde Å som Ansager Kanal ved vej- eller stioverføringer opretholdes, vurderes projektet heller ikke at have betydende trafikale konsekvenser efter anlægsperiodens afslutning.

Endvidere vurderes det, at der med projektets forventede miljømæssige virkninger ikke vil være afledte konsekvenser for socioøkonomiske forhold.

Anlægsfasen

I den toårige anlægsperiode vil projektet give anledning til væsentlige påvirkninger og forstyrrelser af flora og fauna i selve projektområdet (såvel i Varde Å som Ansager Kanal).

I forbindelse med gravearbejderne i åen vil planter og dyr, som lever på eller i det opgravede

materiale uundgåeligt blive forstyrret af selve graveaktiviteterne og det uklare vand, som disse vil forårsage.

Det forventes, at de fleste fisk vil bevæge sig væk fra forstyrrelserne under gravearbejdet. Såfremt enkelte fisk synligt bliver oplagt på land under gravearbejdet, vil disse blive udsat i åen på ny. For smådyrene forventes det, at en del vil blive oplagt på land, mens andre vil drifte ned ad vandløbet og finde nye levesteder. For vandplanterne gælder det, at kun planter, som vokser på steder, hvor der ikke graves (eksempelvis langs uforstyrrede brinker), vil overleve. For den sjældne plante Flod-klaseskærm gælder, at den vil blive forsøgt udplantet i vandløbene opstrøms projektstrækningen, således at den vil kunne genindvandre til projektstrækningen i årene efter anlægsarbejdets afslutning.

Erfaringerne fra tilsvarende projekter viser, at såvel flora som fauna reableres ved indvandring af planter og dyr fra opstrømsliggende vandløbsstrækninger i løbet af 1-3 år. Det sker i takt med at det fysiske vandmiljø (strøm-, dybde-, bredde- og bundforhold) formes og stabiliseres under indflydelse af det strømmende vands naturlige modellering i vandløbslejet. Projektet er søgt udformet med et så varieret vandløbsleje som muligt gennem anlæg af skæve profiler i svingene (stor dybde og lille bundbredde i ydersving) samt stor bundbredde og relativ høj bund på lige strækninger mellem svingene, som det er tilfældet i naturligt slyngede vandløb.

Det forventes, at vandløbskvaliteten - trods væsentlige forringelser under anlægsarbejdet - vil være forbedret væsentligt i forhold til den nuværende vandløbskvalitet, når anlægsarbejdet er afsluttet og det naturlige fysiske miljø samt planter og dyr har indfundet sig på projektstrækningen.

Med henblik på at undgå væsentlige påvirkninger af vandløbsstrækninger nedstrøms projektstrækningen, vil der nederst på denne blive anlagt et bredt og dybt sandfang med meget lav strømhastighed, hvor sand og eventuelt også mere finkornet materiale vil blive aflejret under anlægsarbejdet. Omfanget af aflejringer af finkornet materiale vil afhænge af vandføringen, der i anlægsperioden vil blive søgt holdt så lille som muligt ved lukning af Ansager Stemmeværk. Uanset dette vil vandføringen variere over året under indflydelse af vandføringen i Kybæk og Linding Å.

Sandfanget, som erstatter det eksisterende sandfang opstrøms Ansager Stemmeværk, vil i anlægsperioden blive holdt under observation og tømt i fornødent omfang. Tilsvarende gælder i årene efter anlægsarbejdets afslutning, hvor vandløbsmyndigheden i øvrigt på baggrund af løbende driftserfaringer og modelberegninger vil kunne tage stilling til, om sandfangsdriften skal opretholdes.

For så vidt angår Ansager Kanal vil denne være uforstyrret, indtil Varde Å er udvidet og vandet i kanalen kan flyttes til åen. Flytning af vandet vil ske ved afpropning af kanalindløbet. Samtidig forventes der anlagt en dæmning på tværs af kanalen umiddelbart syd for dennes krydsning af Holme Å-dalen. Kanalen tømmes herefter for vand ved afledning til Varde Å via Grønrose Bæk og nedre del af Holme Å. Eventuelt ”strandede” fisk vil blive indfanget og overført til andre vandområder. Kanalen er herefter klar til opfyldning med overskudsjord. I opfyldningen anlægges en ”kanalgrøft” til afledning af dræn- og grøftevand fra omgivelserne. I forbindelse med dette forløb vil eksisterende samfund af planter og dyr i kanalen (bortset fra fisk) gå til. De pågældende samfund forventes i et vist omfang at indfinde sig på ny i den anlagte kanalgrøft.

Det må forventes, at gennemførelse af anlægsarbejde og materialetransport i ådalen også vil påvirke plantelivet på de berørte lokaliteter på land. Flere arter er relativt sårbare over for slid og vil forsvinde i arbejdsområdet og på kørevejene. Nogle af arterne vil relativt hurtigt reetablere sig igen efter anlægsarbejdet, mens andre spredes dertil fra naboarealer over en årrække. Påvirkningen er begrænset til arbejdsstraceet langs åen og kørevejene. Som afværgeforanstaltning for at undgå hovedparten af disse skader anvendes køreplader på de mest fugtige lokaliteter. Endvidere er tilkørselsvejene til de enkelte åstrækninger overvejende henlagt til eksisterende veje eller dyrket jord. Kørsel langs åen foregår udelukkende i arbejdsstraceet. Påvirkningerne vurderes derfor at være acceptable, idet omfanget af påvirkede arealer er søgt begrænset mest muligt, og påvirkning af områder med særlige botaniske eller særlig sårbare naturtyper undgået.

For fuglelivet vil anlægsarbejderne forstyrre, og i visse tilfælde også fordrive ynglefugle og ødelægge yngleprocesser hos nogle af arterne, men

det vurderes, at der ikke er tale om særligt sårbar eller sjældne fuglearter, og at forstyrrelserne af og skaderne på fuglelivet ikke vil være varige. Det må forventes, at gennemførelse af anlægsarbejde og materialetransport i ådalen i sommerhalvåret vil medføre drab på mange fouragerende og vandrede padde. Ligeledes må det forventes, at der i sommerhalvår i anlægsfasen vil ske drab af et antal fouragerende krybdyr af arterne almindeligt firben og stålorm. Hvis der imod forventning forekommer snog i projektområdet, vil trafikken formentlig også medføre drab på denne art. For såvel padde som krybdyr er der dog tale midlertidige påvirkninger, og der vil endvidere kun forekomme sådanne skader i det begrænsede arbejdsstracé. Det må derfor forventes, at de berørte bestande vil have forvundet skaderne efter anlægsarbejdet i løbet af en generationstid, som er på ca. 3 år for padderne og 3-5 år for krybdyrene.

For odderen vil projektet betyde forstyrrelser i anlægsfasen, hvor der rent fysisk skal gennemføres omfattende gravearbejder i forbindelse med udvidelsen og gensnoningen af åen. Disse anlægsarbejder vil også kunne medføre helt konkrete ødelæggelser af nuværende levesteder for odderen på den berørte strækning. Effekterne af disse forstyrrelser begrænses dog af, at der vil være mulighed for, at odderen kan søge tilflugt på uforstyrrede strækninger eller til uforstyrrede tilløb til Varde Å. Samlet set vurderes det som nævnt ovenfor, at projektet på trods af stedvise, midlertidige forstyrrelser af odderen og eventuelt lokale ødelæggelser af leve- og yngleområder (ynglehuler m.v.) på sigt vil forbedre forholdene betydeligt for arten. Generelt kan der i anlægsperioden også forekomme forstyrrelser af alle andre arter af pattedyr i projektområdet, men dette vurderes ikke at have blivende konsekvenser.

Det forventes, at anlægsarbejdet kan gennemføres, uden at dette vil give anledning til væsentlige forstyrrelser eller påvirkninger af dyr eller planter udenfor selve projektområdet, herunder i Varde Å nedenfor projektstrækningen eller i Vadehavet.

Risiko for uheld i forbindelse med anlægsarbejderne vil blive imødegået dels ved at der som grundlag for entreprenørarbejdet stilles krav i form af forholdsregler vedrørende oplag af brændstof og lignende, dels ved at der i betingelserne for anlægsarbejdet vil blive indarbejdet

beredskabsplaner, der skal følges i forbindelse med eventuelle uheld.

Håndteringen af de ca. 500.000 m³ jord skønnes at svare til en samlet trafikmængde på ca. 50.000 dumpertransporter over den samlede anlægsperiode (hvor én transport omfatter kørsel fra opgravningssted til deponeringssted og retur til opgravningsstedet). Anlægsarbejdet vil således give anledning til en relativt betydelig tung trafik på vejene i projektområdet. Derudover vil der i forbindelse med fjernelsen af den eksisterende Hessel Bro og etablering af en ny bro være en periode, hvor gennemkørsel via Hesseldalvej ikke vil være mulig. Da der foreligger alternative køremuligheder, og da vejen ikke er væsentligt trafikeret, vurderes dette ikke at medføre væsentlige trafikale gener.

Endvidere skal der anvendes maskiner i selve projektområderne i forbindelse med opgravning og genplacering af jord. I anlægsperioden kan det ikke udelukkes, at der i perioder vil kunne opstå gener for naboejendomme, der ligger tæt på projektarealerne eller langs køreveje. Potentielt kan ca. 100 ejendomme blive berørt af sådanne gener i kortere eller længere perioder i anlægsfasen. Anvendelse og kørsel med entreprenørmaskiner vil medføre en emission af forbrændingsstoffer til luften, der skønnes at kunne have betydning for luftkvaliteten i og umiddelbart omkring arbejdsarealer og køreveje, men vil ikke berøre omgivelserne i øvrigt i væsentligt omfang.

Projektet vil endvidere i anlægsperioden medføre genevirkninger for friluftslivet i selve projektområdet, men vil ikke have væsentlige afledte effekter i omkringliggende områder.

Der vil fremkomme små mængder af affald og spildevand og være et mindre forbrug af råstoffer i forbindelse med anlægsarbejderne. Projektet vurderes ikke at ville medføre væsentlige miljømæssige konsekvenser på disse områder.

Alternativer til det foreslåede projekt

Overvejelserne omkring alternative udformninger af projektet har især omhandlet spørgsmålet om den fremtidige fordeling af vand mellem Varde Å og Ansager Kanal.

Det foreslåede projekt indebærer, at alt vand føres til Varde Å, idet det er vurderet, at der her ved opnås størst mulig succes i forhold til projektets hovedformål, dvs. at forbedre forholdene for Snæbel.

0-alternativet

Såfremt projektet ikke gennemføres (0-alternativet), vil den nuværende lille og meget sårbare bestand af Snæbel i Varde Å fortsat være akut truet med konstant risiko for at forsvinde. Varde Å vil dermed ikke kunne indgå som et grundlag for arbejdet med at sikre Snæbel en gunstig bevaringsstatus. Dette vil stride mod Danmarks internationale forpligtigelser til at sikre arten en gunstig bevaringsstatus. 0-alternativet vil endvidere betyde, at de potentielle muligheder for ophjælpning af den oprindelige Varde-laks ikke bliver udnyttet.

0-alternativet vil samtidig betyde, at de øvrige positive effekter af projektet for natur og landskab ikke vil blive realiserede. Til gengæld vil Ansager Kanal og vandføringen kunne opretholdes svarende til de nuværende forhold – herunder vil Ansager Stemmeværk og Ansager Kanal med akvadukt over Holme-Å-dalen kunne bevares som en del af det samlede Karlsgårdeværk, dvs. der kan undgås et tab af kulturhistorisk værdi. Desuden vil det nuværende dyre- og planteliv i kanalen kunne bevares.

Endvidere betyder 0-alternativet, at ca. 10 ha § 3-beskyttede arealer kan bevares, og at der undgås et mindre arealmæssigt tab af naturtypen ”Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand”.

Endelig vil 0-alternativet betyde, at midlertidige forstyrrelser og gener for fauna, flora og befolkning i anlægsperioden kan undgås.

Anvendte metoder og forudsætninger og begrænsninger for miljøvurderingerne

Miljøvurderingerne er baseret på de oplysninger om projektet, som er nærmere beskrevet i VVM-redegørelsen. Grundlaget for denne beskrivelse er et projektforslag, som amtets konsulent har udarbejdet.

VVM-redegørelsen beskriver de miljømæssige konsekvenser af det konkrete projekt. Miljøvurderingerne dækker ikke situationer, hvor projektet ændres væsentligt. Ved ændringer i projektet skal amtsrådet tage stilling til, om der skal tilvejebringes et nyt forslag til regionplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse.

Nogle af vurderingerne i VVM-redegørelsen er foretaget på grundlag af beregninger med anvendelse af anerkendte metodikker og modeller. Endvidere er der foretaget konkrete registreringer i området, og der er udført analyser med anerkendte metoder. Desuden er der anvendte

resultater af tidligere udførte undersøgelser.

Andre vurderinger i VVM-redegørelsen er baseret på skøn ud fra eksisterende viden – herunder om de konkrete forhold i projektområdet. Herudover er VVM-redegørelsen baseret på amtets faglige viden og erfaringer.

Vurderingerne er afgrænset til de omgivelser, der skønnes potentielt at kunne blive væsentligt berørt af projektet.

Projektområdet vurderes generelt at være et relativt uforstyrret område med hensyn til støj, luftforurening, trafik m.v. Selvom projektet – særligt i anlægsperioden – vil give anledning til en vis påvirkning af omgivelserne på disse områder, vurderes der dog ikke at være tale om forhold, hvor i forvejen forekommende påvirkninger i området sammen med projektets påvirkninger vil give anledning til andre eller væsentligt større miljøpåvirkninger (kumulative effekter) end beskrevet i VVM-redegørelsen.

I forbindelse med udarbejdelsen af VVM-redegørelsen er der foretaget overvejelser om behovet for at undgå, nedbringe eller neutralisere skadelige virkninger på miljøet. Disse overvejelser er først og fremmest foretaget ved udarbejdelsen af projektforslaget, hvor der ud fra en samlet vurdering er indarbejdet hensyn til bevarelse af særlige biologiske værdier, arkæologiske forhold m.v. Endvidere vil der på visse områder blive truffet særlige foranstaltninger til at nedbringe eller neutralisere skadelige virkninger på miljøet, som beskrevet i de foregående afsnit.

Planer og programmer, der udarbejdes i forbindelse med realiseringen af naturgenopretningsprojektet, er omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer af 5. maj 2004. For projekter, hvor der udarbejdes VVM-redegørelse efter samlebekendtgørelsens bestemmelser, skal der dog ikke udarbejdes selvstændig miljøvurdering af planer og programmer i forbindelse med projektet, hvilket er tilfældet i den aktuelle sag. I et udkast til ”Vejledning om miljøvurdering af planer og programmer”, som Miljøministeriet har udsendt i juni 2005 er det anført, at VVM-redegørelser dog skal suppleres med de krav til fastlæggelsen af et overvågningsprogram, som fremgår af lov om miljøvurdering af planer og programmer. Med henblik på at imødekomme de forventelige fremtidige krav, som de foreligger beskrevet i udkastet til vejledningen, er der beskrevet et overvågningspro-

gram, som påregnes udført i forbindelse med projektet. Dette fremgår af regionplantillæggets bilag 3.

Anlægsarbejdets nærmere tilrettelæggelse i anlægsperioden foreligger ikke beskrevet nærmere på nuværende tidspunkt. Det vurderes dog, at de foreliggende oplysninger er tilstrækkelige som grundlag for miljøvurderingerne af projektet.

Sammenfattende vurderes det, at VVM-redegørelsen ikke indeholder fejl eller mangler af betydning for vurderingerne af projektets miljømæssige konsekvenser.

Justering af gensnoningsforløb

En justering af gensnoningsforløbet på en kort delstrækning øst for Nørholm har været fremlagt i supplerende offentlig høring. Ændringsforslaget indebærer, at det oprindeligt fremlagte gensnoningsforløb af to nye å-slynger justeres, således at den genoprettede å på delstrækningen følger et forløb, som åen havde før reguleringen i 1950'erne. I forbindelse med den offentlige høring er der endvidere fremkommet et ønske om en tilsvarende justering af yderligere én å-slynge. I det offentliggjorte materiale i forbindelse med den supplerende høring er det sammenfattende vurderet, at ændringsforslaget alene vil have miljømæssige konsekvenser lokalt i det område, som er omfattet af ændringerne. De væsentligste forhold knyttet til ændringerne er, at det lokalt vil

- sikre at åens forløb i højere grad kan bringes til at følge det oprindelige forløb før reguleringen i 1950'erne,
- medføre en forbedring af de landskabelige forhold,
- sikre mulighed for hensyntagen til lokale lodsejeres ønsker,
- i modsætning til det oprindelige projektfor-slag indebære en berøring af det område af Nørholm Hede, som er omfattet af fredningsbestemmelser fra 1913,
- medføre et lokalt tab af padde- og eventuelt fuglelokaliteter, og
- betyde en større påvirkning af en A-målsat mose, idet påvirkningerne heraf dog begrænses ved en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af anlægsarbejderne.

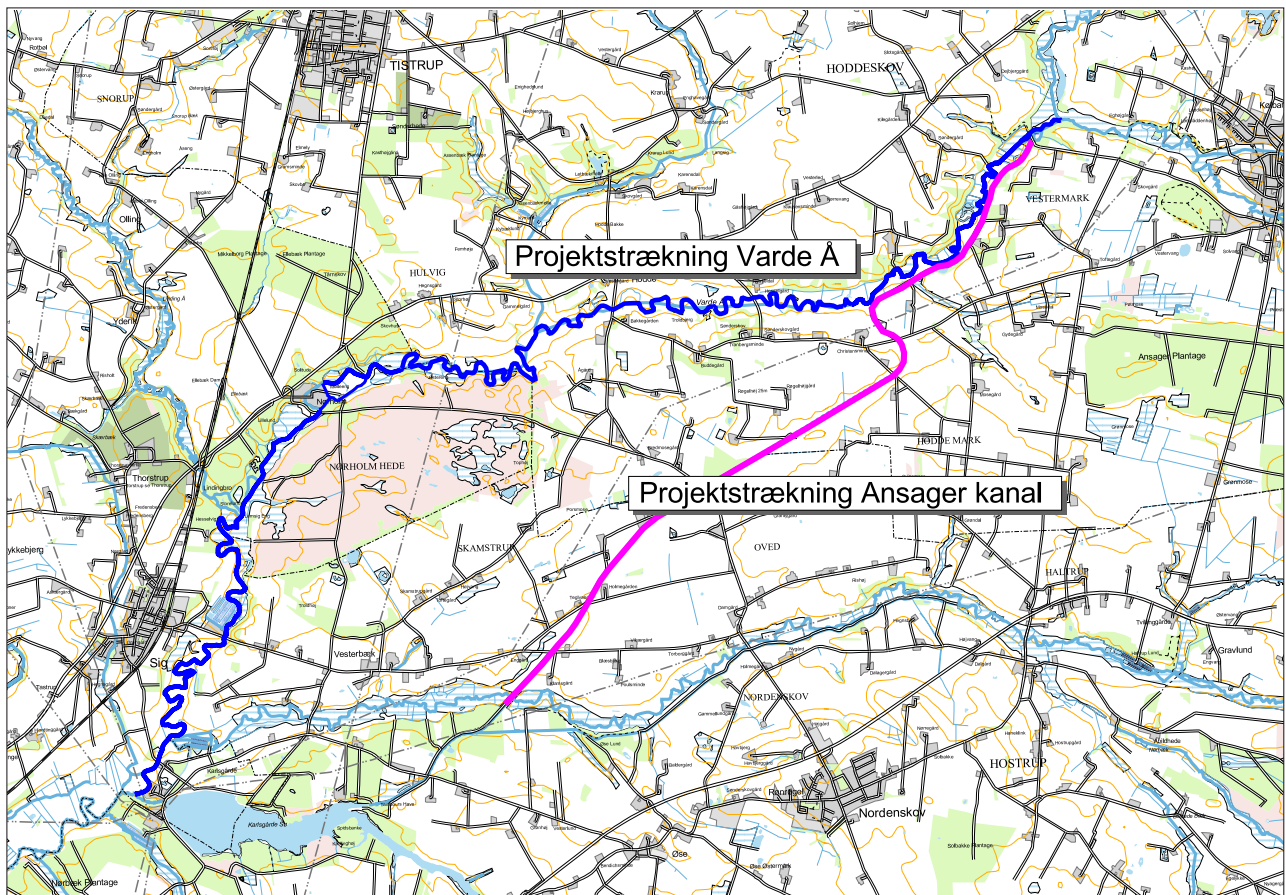
Ændringsforslaget vurderes ikke at have væsentlig betydning for det samlede projekts miljømæssige konsekvenser i forhold til det oprindeligt fremlagte projektfor-slag.

YDERLIGERE OPLYSNINGER OM PROJEKTET

En uddybende beskrivelse af projektet og dets virkninger på miljøet fremgår af VVM-redegørelsen. VVM-redegørelsen kan down-loades fra amtets hjemmeside (www.ribeamt.dk) eller fås ved henvendelse til amtets plankontor på telefon 7899 6851.

BILAG 1:

STRÆKNINGERNE OMFATTET AF REGIONPLANTILLÆGGET

BILAG 2:

Indkomne bemærkninger og amtsrådets vurdering af disse

Forslag til tillæg nr. 1 til Regionplan 2016 med tilhørende VVM-redegørelse har været i offentlig høring i perioden fra den 18. august 2006 til den 16. oktober 2006. I den forbindelse har amtet modtaget indsigelser og bemærkninger fra:

1. Henning Urup, Vejlevej 57, 6823 Ansager.
2. Helle Carlsen, Vesterbækvej 71, 6800 Varde.
3. Martha & Karl Nielsen, Nørholm Gods v/ advokatfirmaet Dahl, Koch og Boll.
4. Andreas Søgaard, Vesterbækvej 64, 6800 Varde og Frode Kristensen, Vesterbækvej 73, 6800 Varde.
5. Kurt Kristensen, Vejlevej 20, Hodde, 6862 Tistrup.
6. Anine Kristensen, formand for Hodde Sogneforening, Vejlevej 20, Hodde, 6862 Tistrup.
7. Direktoratet for Fødevareerhverv.
8. Projektgruppen Frit løb for Varde Å v/ Claus Bech-Pedersen (Sorø), Jørgen Kvist Jensen (Bagsværd), Henning Haahr Pedersen (Varde) og Arne Kvist Rønnest, Elmevang 38, 2830 Virum.
9. Skov- og Naturstyrelsen.
10. Ølgod Kommune.
11. Sig Fiskeri, Vesterbækvej 41, Sig, 6800 Varde v/ advokatfirmaet Dahl, Koch og Boll.
12. Vinni og Bjarne Bro Schmidt, Hodde Kro, Vejlevej 4, Hodde, 6862 Tistrup.
13. Henrik Pedersen, Højvangsvej 2, Vesterbæk, 6800 Varde.
14. Danmarks Naturfredningsforening - Lokalkomiteen for Varde, Blaabjerg, Blåvandshuk & Ølgod Kommuner v/ Carsten E. Callisen, Hekkenfeldtvej 51, Lydum, 6830 Nørre Nebel.
15. Grethe Hansen og Kjeld Hundebøl, Grødevej 14, 6823 Ansager.
16. Laurids Vedsted Nielsen, Hulvigvej 16, 6862 Tistrup.
17. Danmarks Naturfredningsforening.

I det følgende resumeres de modtagne indsigelser og bemærkninger, og der redegøres for Amtsrådets vurderinger i forbindelse hermed samt eventuelle afledte justeringer.

1. Henning Urup

Foreslår at den planlagte nye bro over Varde Å (der skal erstatte den nuværende betonbro, som fjernes som en del af nedbrydningen af Ansager Stemmeværk) udføres således, at den kan anvendes som ridebro, dvs. ca. 2 meter bred og med tilstrækkelig styrke, i stedet for som gangbro, som beskrevet i det fremlagte forslag. Det oplyses, at der inden for en radius af 2 km fra stemmeværket findes omkring 15 husstande med hestehold, og at alle disse samt Ansager Rideklub vil have interesse i, at der fortsat er en passagemulighed over åen til hest. Tilkendegiver endvidere, at det er i alles interesse, at den ridende trafik, så vidt som muligt, holdes væk fra de stærkt trafikerede veje og i stedet ledes ad naturstier.

Amtsrådets vurdering

Det kan oplyses, at Ribe Amt og Skov- og Naturstyrelsen i forbindelse med projektets udførelse påtænker at imødekomme forslaget, der vurderes at være hensigtsmæssigt.

Afledte justeringer

Det lægges til grund for regionplantillægget, at projektet justeres som beskrevet ovenfor.

2. Helle Carlsen

Helle Carlsen anfører som bosiddende helt op til Ansager Kanalen følgende bemærkninger til den offentliggjorte VVM-redegørelse, specielt i forhold til vurderingerne af konsekvenserne af nedlæggelse af Ansager Kanalen:

- 1) Ansager Kanal vil efter projektets gennemførelse bestå som en afvandingsgrøft for oplandet kvalitetsmålsat som B₃-Karpesfiskevand. Det fremgår ikke, hvilken vandkvalitet kanalen har nu, men Helle Carlsen mener, at Ansager Kanalen er/var målsat B₁-laksefiskevand. Oplyser, at hun for 3 år siden af en amtsmedarbejder fik oplyst, at denne året før havde set laks i Kanalen. Der ses ikke i redegørelsen redegjort nærmere for undersøgelser af, hvorvidt afvandingen fra oplandet er tilstrækkeligt til at etablere en grønne vandføring eller hvorvidt disse vandtilførsler har en sådan kvalitet, at målsætningen kan opfyldes. Kan lokalt oplyse, at grundvandet er ekstremt okkerfyldt. Anfører at VVM-redegørelsen overhovedet ikke indeholder oplysninger om disse forhold, og mener, at dette må være en helt klar forudsætning for de efterfølgende vurderinger i VVM-redegørelsen i relation til bl.a. overvintringssteder for padder, hvilket uddybes efterfølgende i indsigelsen. Tilkendegiver at de nævnte forhold må afdækkes, før VVM-redegørelsens vurderinger af konsekvenserne af nedlæggelsen af Ansager Kanal kan tillægges nogen form for betydning.
- 2) Helle Carlsen finder med henvisning til VVM-redegørelsens side 85 vedrørende projektets konsekvenser for fugle, at formuleringerne er ganske selvmodsigende. Mener, at det er helt naturligt, at nedlæggelsen af et vandløb får konsekvenser for fuglelivet omkring vandløbet og at det siger sig selv, at konsekvenserne må være lokale. Anfører, at som nabo til Kanalen vil påvirkningen af fuglelivet være nok så omfattende, og at foranstående ligeledes skal sammenholdes med det ovenfor anførte om den ikke-tilstedeværende undersøgelse af kvaliteten og mængden af vandtilførslen til afvandingsgrøften.
- 3) Referer til at der i VVM-redegørelsen på side 86 vedrørende padder er anført, at der ikke er foretaget undersøgelser af forekomsten, omfanget og udbredelsen af arter i området ved redegørelsens udarbejdelse, og at der ikke fremgår hvornår de i VVM-redegørelsen anførte undersøgelser (Atlas-undersøgelsen af Padder i Danmark og stikprøvevis undersøgelser af amtets medarbejdere m.v.) er foretaget, og at der til trods herfor anføres på side 87, at trods nedlæggelsen af Ansager Kanal vurderes etableringen af afvandingsgrøften og uopfyldte partier at kunne opfylde behovet for overvintringspladser for områdets padder. Finder at dette er et postulat, der efter ordlyden kun kan fremsættes uden et sagligt vurderingsgrundlag, og mener, at en VVM-redegørelse skal foretages på baggrund af status for det berørte område, som det foreligger i dag, og ikke kan baseres på historiske oplysninger.
- 4) Refererer til at VVM-redegørelsen side 88 oplyser, at forekomsten af odder langs Ansager Kanal aldrig er blevet undersøgt, og anfører, at der til trods herfor på side 89 findes en lang række betragtninger om, hvorledes odderens livsbetingelser langs Ansager Kanal kan bestå efter omlægningen til afvandingsgrøft. Finder at også disse vurderinger må være foretaget uden nogen form for undersøgelser, og at amtet ikke har foretaget sig noget som helst for at dokumentere, at odderen ikke yngler langs kanalen. Anfører endelig, at da odderen er beskyttet forekommer denne fremgangsmåde også mest sikker, når amtets mål med undersøgelsen tages i betragtning. På baggrund af den nævnte manglende sammenhæng mellem en så drastisk reduktion af vandføringen i kanalen – i realiteten en nedlæggelse – er undersøgelserne af konsekvenserne heraf særdeles mangelfulde.
- 5) Mener at en 80/20 % fordeling (jf. redegørelsens side 106) af vandet ved Ansager Stemmehærk vil reducere konsekvenserne for naturen og dyrene langs/i Ansager Kanal betydeligt, og finder i betragtning heraf, at reduktionen på 15 % af resultatet af projektet er af mindre betydning, og anfører, at dette særligt gælder når de store omkostninger til sikring mod oversvømmelser langs Varde Å helt forsvinder, idet stemmehærket ved store afstrømninger

herefter kan åbnes til større udledninger gennem kanalen. Disse besparelser kan således anvendes til etablering af et stemmeværk, som kan afgitres i perioden februar til maj, således at tabet af yngel reduceres mest muligt. Finder det helt uacceptabelt, at økonomiske overvejelser i forbindelse med deponering af overskudsjord skal være en afgørende faktor, når der henses til projektets formål: naturbeskyttelse.

- 6) Helle Carlsen tilkendegiver, at såfremt amtsrådet vælger at fremme forslaget i sin nuværende form vil en endelig vedtagelse blive påklaget til Naturklagenævnet, idet hun i øvrigt kan tilslutte sig det af Andres Søgaard og Frode Kristensen anførte om processen i forbindelse med ansøgning om midler fra EU-LIFE til projektet.

Amtsrådets vurdering

Ad 1

Amtsrådet kan oplyse, at Ansager Kanal i Regionplan 2012 var målsat som Laksefiskevand – B₂. Det vand, der i dag tilføres Ansager Kanal, stammer fra Grindsted og Ansager Åer. Vandet er svagt forurenet svarende til forureningsgrad II, hvilket er kravet for målopfyldelse for "Laksefiskevand". Bedømmelsesmetoden er udtryk for, i hvilken grad vandet er forurenet med iltforbrugende stoffer, som stammer fra spildevand.

I forslag til Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016 foreslås Kanalgrøften tillige med den nederste ikke berørte del af Ansager Kanal målsat som Karpfiskevand-B₃, idet det er vurderet, at en sådan målsætning vil kunne opfyldes. Kanalgrøften, vil fremover ikke modtage spildevand fra større forureningskilder som spildevandsanlæg, dambrug industri m.v., og det forventes derfor, at vandkvaliteten også fremover vil svare til forureningsgrad II. Afstrømningsoplandet til den del af kanalgrøften, der ligger syd for Grødevej, bliver ca. 5 km² stort, og vandføringen forventes at variere mellem 25 og 250 l/s, idet der dog under ekstreme nedbørhændelser vil kunne forekomme kortvarige vandføringer i størrelsesordenen 500 l/s. Afstrømningsoplandet til kanalgrøften er ikke registreret som okkerpotentielt område. På den baggrund og da afstrømningsoplandet er højt agerland uden lavbundsarealer, findes der ikke at være grundlag for at antage, at der vil forekomme væsentlige okkerpåvirkninger af kanalgrøften. Der er på den baggrund ikke foretaget videregående undersøgelser heraf, og som allerede anført i VVM-redegørelsen vurderer amtet fortsat, at kanalgrøften vil kunne fungere som overvintringslokalitet for padder.

For så vidt angår observationer af laks i kanalen bemærkes, at de anførte observationer efter amtsrådets opfattelse må ses som et udtryk for, at op- eller nedtrækkende laks har benyttet kanalen som passagevand til eller fra gydeområder opstrøms i vandsystemet. Det skal for god ordens skyld bemærkes, at de anførte oplysninger ikke findes at være i modstrid med VVM-redegørelsen.

Ad 2

Da der i og ved Ansager Kanal som beskrevet i VVM-redegørelsen kun er registreret få fuglearter med direkte tilknytning til vandløbet, og da der alene er tale om almindelige og talrige ynglefugle som gråand og grønbenet rørhøne (se side 84 i VVM-redegørelsen), vurderer amtet, at omlægningen fra kanal til kanalgrøft ikke vil få væsentlige konsekvenser for fuglelivet i området. Ribe Amt har ligeledes ikke kendskab til, at der blandt trækkende og overvintrende fuglearter findes betydelige forekomster ved Ansager Kanal, og således vurderes det, at denne del af projektet heller ikke vil medføre væsentlige konsekvenser for trækfuglene i området som helhed. Endelig vurderes det, at den nye, vandførende kanalgrøft også vil have værdi som levested for fugle tilknyttet vandløb og vådområder – bl.a. for de nævnte ynglefuglearter.

Ad 3

Feltarbejdet til Atlasundersøgelsen af Danmarks padder og krybdyr er udført i perioden 1976 til 1986. Hertil kommer, at Ribe Amt i perioden fra 1991 til 2000 har udført stikprøveregistreringer af paddebestandene i alle amtets kommuner, og endelig har amtets medarbejdere i forbindelse med den daglige sagsbehandling foretaget mange feltobservationer af paddebestandene i amtet. Den samlede viden fra disse registreringer giver – sammenholdt med viden om de enkelte arters krav til levestedet – en ganske god viden om arternes udbredelse i amtet. Amtet finder derfor, at det foreliggende vidensgrundlag er tilstrækkeligt til at foretage de faglige vurderinger, som er anført i redegørelsen.

Ad 4

De i Ribe Amt gennemførte odder-undersøgelser har været rettet mod registreringer i områder, der ud fra disses karakter og kendskabet til odderens levevis må antages at kunne udgøre kerneområder for arten. Ansager Kanal og områderne op til kanalen er vurderet ikke at udgøre et sådant område, og der er derfor ikke udlagt stationer til undersøgelse langs med kanalen. Som det er anført i VVM-redegørelsen på s. 88-89 er der – ud fra nye fund af arten i bl.a. Varde Å og Holme Å - god grund til at forvente, at odderen også kan findes i områderne i og ved kanalen, kan fungere som fødesøgningsområde, men især som vandrings- og spredningskorridor. Ud fra kendskabet til området og oddernes levevis vurderes det imidlertid, at dette område ikke er et yngleområde for arten. Det er dog, som beskrevet i VVM-redegørelsen, amtets vurdering, at den påtænkte kanalgrøft i lighed med den eksisterende kanal kan få betydning for odder som især vandrings- og spredningskorridor og eventuelt også i et vist omfang som fødesøgningsområde. Det er vurderet, at genopretningen af Varde Å, der er et centralt område for odderforekomsten i Ribe Amt, vil betyde, at projektet samlet set og på sigt vil medføre forbedrede forhold for arten. Denne vurdering findes ikke at være berørt af en usikkerhed om omfanget af odderens forekomst ved Ansager Kanal, og amtet vurderer derfor, at der foreligger det fornødne grundlag for de i forbindelse med VVM-redegørelsen foretagne vurderinger.

Ad 5

Som beskrevet i VVM-redegørelsens afsnit 5.1 har vurderingerne af alternative udformninger af projektet især omhandlet den fremtidige fordeling af vand mellem Varde Å og Ansager Kanal. Det er, som beskrevet i VVM-redegørelsen på side 105, vurderet, at størst mulig succes i forhold til projektets hovedmål – at forbedre forholdene for Snæbel – opnås ved en fuldstændig genskabelse af de naturlige forhold, hvor alt vand fra Grindsted Å og Ansager Å ledes til Varde Å.

Som det ligeledes fremgår af VVM-redegørelsens afsnit 5.1 har en vandfordeling mellem åen og kanalen svarende til den af Helle Carlsen nævnte indgået i vurderingerne i forbindelse med VVM-redegørelsens udarbejdelse. Amtsrådet har været opmærksomt på de konsekvenser, som den valgte projektudformning har for Ansager Kanal, bl.a. i forhold til de kulturhistoriske interesser og naturmæssige forhold, hvilket der er redegjort nærmere for i de enkelte dele af VVM-redegørelsens kapitel 4. På baggrund heraf er det sammenfattende i VVM-redegørelsens afsnit 5.1 vurderet, at den valgte udformning af projektet vil sikre størst mulig succes i forhold til projektets hovedformål.

Det er amtets opfattelse, at en afgitring, som anført såvel af Helle Carlsen som i VVM-redegørelsens afsnit 5.2, i princippet kan medvirke til at afhjælpe et tab af yngel i forbindelse med et eventuelt stemmeværk og en given fremtidig vandfordeling. Et sådant tiltag kan således i et vist omfang afhjælpe de problemstillinger i forhold til fremme af projektets hovedformål, som den af Helle Carlsen anførte vandfordeling vil indebære. Det er dog amtets vurdering, at en sådan løsning samlet set vil tilgodese hensynet til Snæbel i mindre grad end den valgte projektudformning - også selvom der ses bort fra de økonomiske, tekniske og driftsmæssige problemstillinger knyttet til en eventuel afgitring. Der henvises i forbindelse hermed til de hovedhensyn, der er taget til sikring af størst mulig succes for projektets hovedformål, som anført i VVM-redegørelsen nederst på side 105.

Det foreslåede projekt indebærer, at Varde Å gives dimensioner fastlagt under hensyntagen til den fremtidige vandføring i åen, og der indgår i projektet ikke væsentlige omkostninger, der alene er rettet mod at sikre mod uacceptable oversvømmelser langs den genoprettede Varde Å. I forlængelse heraf kan endvidere oplyses som også anført i redegørelsens afsnit 5.2, at Syd Energi har afvist at medvirke til projekter, som deler vandet ved Ansager Stemmeværk. Projektets gennemførelse er baseret på Syd Energis frivillige afgivelse af rettighederne til opstemning og vandindvinding fra Varde Å. Uafhængigt af ovenstående vurderinger findes der derfor ikke at være grundlag for at gennemføre et projekt, der indebærer en vandfordeling ved stemmeværket som foreslået i indsigelsen.

Endelig skal nævnes, at den foreslåede delvise opfyldning af Ansager Kanal på baggrund af ovennævnte vurderinger og forudsætninger for projektets gennemførelse er fundet at være en hensigtsmæssig løsning til bortskaffelse af overskudsjorden fra genopretningen af åen.

Ad 6

Amtet har noteret sig tilkendegivelserne, og skal i øvrigt for så vidt angår bemærkningerne vedrørende ansøgningen om EU-Life midler til projektet henvise til amtets vurderinger til bemærkninger fra Andreas Søgaard og Frode Kristensen (se nedenfor under pkt. 5).

Afledte justeringer

Ingen.

3. Martha & Karl Nielsen ved advokatfirmaet Dahl, Koch og Boll

På vegne af Martha og Karl Nielsen har advokatfirmaet Dahl, Koch og Boll fremsendt følgende bemærkninger:

- 1) Fremhæver at Nørholm Gods såvel i henseende til bygningsmæssige kvaliteter som de tilhørende arealers skønhed er helt unikt og at stedet bevaringsværdighed er indlysende. Derfor må genopretningsprojektet indrettes så det sikres og dokumenteres, at projektet ikke medfører forringelser hverken i etableringsfasen eller efterfølgende. Enhver "berøring" skal ske med stor nænsomhed og respekt. Finder at den i august udsendte projektbeskrivelse ikke i tilstrækkeligt omfang værner om de beskrevne værdier, og at de efterfølgende forhandlinger og redegørelser heller ikke giver tilstrækkelig tryghed. I den forbindelse anføres, at compensation/erstatning for de væsentlige gener/indgreb, som projektet nødvendigvis indebærer, er uomtalt.
- 2) Noteret at bemærkninger fremsat i forbindelse med afholdelse af møder i Fredningsnævnet vedrørende å-slynge 26 og 27 er efterkommet og vil indgå i det projekt, der forelægges amtsrådet til endelig godkendelse. Forudsætter i den forbindelse, at å-slyngene indlægges præcist, hvor de gamle forløb.
- 3) Har endvidere noteret, at åstrækningen ved Nørholm Gods fra voldgravens udløb i åen oprenses for aflejringer indenfor de gamle å-brinker, der er synlige i terrænet, så åens bundbredde bliver 10 meter. Forudsætter at denne bundbredde vedligeholdes af den relevante myndighed i tilstrækkeligt omfang til enhver tid, og nævnes, at vandløb ikke er og aldrig bliver vedligeholdelsesfrit.
- 4) Har endeligt noteret, at den gamle møllekanal og den tidligere voldgrav genskabes. Forudsætter at oprensningen, oprensningens vedligeholdelse og genskabelse af møllekanal og voldgrav skaber en tilstrækkelig sikkerhed mod oversvømmelse, også ved ekstreme vejrforhold, og at dette er dokumenteret. Biløbene skal maksimalt bære 25 % og hovedlø-

bet minimum 75 %. Det tilkendegives, at en oversvømmelse selvsagt vil indebære katastrofale følger.

- 5) Anfører at ethvert tab, der påføres lodsejeren i forbindelse med gennemførelse af naturgenopretningsprojektet skal erstattes. Det anføres, at den stensætning, der indgår i projektet som værn for vandindtrængen ved mølle ikke erstatter tabet ved, at den planlagte restaurering af møllen hindres. Finder at kun etablering af det af arkitekt Steffen Søndergård beskrevne fundament yder tilstrækkelig erstatning. Anfører videre, at de broer, der er tænkt etableret til erstatning af eksisterende dæmninger, skal kunne bære tung trafik, og at de nødvendigvis skal etableres i samme materiale som beskrevne broer, nemlig i eg. Herudover bemærkes, at broerne, for ikke at indebære tab, må fremstå i naturlig sammenhæng med den øvrige del af godset.
- 6) Endelig påstås tildelt erstatning for de gener, ulemper og driftsforstyrrelser, som gennemførelsen af genopretningsprojektet over en så lang periode nødvendigvis vil påføre Martha og Karl Nielsen, idet det tilkendegives, at man er indstillet på en skønsmæssigt fastsat erstatning. Endvidere forudsættes, at alle spor som følge af anvendelse af maskiner og materiel vil være fjernet ved projektets afslutning, og at Martha og Karl Nielsen forsynes med et detaljeret handlingsforløb.

Amtsrådets vurdering:

Ad 1

Amtsrådet er i høj grad bevidst om de kultur- og naturmæssige værdier omkring Nørholm Gods. Det er samtidig amtsrådets opfattelse, at der i det fremlagte projektforslag er indarbejdet de fornødne foranstaltninger til sikring af disse værdier mod forringelser, herunder af såvel godsets bygninger som tilhørende engarealer langs åen. I overensstemmelse med Karl Niensens ønske indeholder projektet således såvel oprensning af aflejringer i åens hovedløb vest om godsets bygninger som åbning af voldgrav og tilløbskanalen til Nørholm Vandmølle som biløb.

Ad 2

De af Karl Nielsen foreslåede ændringer af åslyngerne 26 og 27 er fremsat i brev af 1. august 2006 til Fredningsnævnet, som behandler projektet på baggrund af amtets dispensationsansøgning efter naturbeskyttelseslovens § 50. Baggrunden for ansøgningen er, at projektet berører områder som omfattet af 1913-fredningen af Nørholm Hede og 1993-fredningen af Nørholm Skov og tilstødende enge, hvor projektet ikke kan gennemføres uden Fredningsnævnets dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Karl Nielsen har foreslået ændringer af åslyngerne 26 og 27 således, at åens forløb bliver identisk med forløbet før regulering i 1950'erne. På baggrund heraf og tilslutning hertil fra den fremtidige bygherre for projektet, Skov- og Naturstyrelsen, har amtet den 20. september 2006 iværksat en supplerende offentlig høring efter planlovens bestemmelser af dette ændringsforslag. I forbindelse med Fredningsnævnets besigtigelse af området den 29. september 2006 fremgik endvidere, at også øvrige af ændringsforslaget berørte lodsejere, kunne tilslutte sig dette. Amtet erklærede ved denne lejlighed, at ændringsforslaget ville indgå i den endelige politiske behandling af projektet.

Ad 3

Vedligeholdelse af åen, herunder biløbene, påhviler efter den 1. januar 2007 Varde Kommune, som efter projektets gennemførelse indarbejder de i det vedtagne projekt fastsatte dimensioner for å og biløb i et revideret regulativ. I samme regulativ fastsættes bestemmelser om åens vedligeholdelse i overensstemmelse med de fastsatte dimensioner.

Ad 4

Vandspejlsberegninger på basis af den projekterede dimensionering af hoved- og biløb, herunder ved ekstreme vandføringer, viser, at oversvømmelsesrisikoen ved godset ikke øges ved projektets gennemførelse.

I forbindelse med detailprojekteringen og projektets udførelse vil det blive tilstræbt i størst muligt omfang, at imødekomme den ønskede vandfordeling ved fjernelse af aflejringer indenfor hovedløbets gamle faste brinker. Det vil i den forbindelse blive sikret, at hoved- og biløb gives dimensioner, som sikrer, at den samlede vandføringsevne for hoved- og biløb ikke ændres. Det er således amtsrådets vurdering, at disse lokale tilpasninger kan ske uden væsentlige afledte miljømæssige konsekvenser for omgivelserne.

Ad 5

Stensikringen ved møllefundamentet betragtes som en ekstra sikkerhedsforanstaltning, idet den påtænkes udført uanset at vandspejlsberegninger viser, at projektet ikke vil true fundamentets stabilitet.

Amtet har ikke været forelagt et konkret restaureringsprojekt for Nørholm Vandmølle, men som det fremgår af VVM-redegørelsens afsnit 2.3.3 er en alternativ ekstra sikring af møllen mulig, såfremt dette måtte harmonere bedre med en påtænkt restaurering af møllen. Såfremt der på et senere tidspunkt fremkommer et sådant projekt, og stensikringen i den forbindelse ønskes fjernet, vil dette blive bekostet af Skov- og Naturstyrelsen, som er bygherre for projektet efter årsskiftet 2006/07.

Det bemærkes, at de i projektet medtagne træbroer over voldgrav over møllekanal er dimensioneret for en last på 5 tons. Dimensioneringsgrundlaget bygger på oplysninger fra Karl Nielsen om vægten af de køretøjer og andet materiel, som broerne skal kunne bære. Broerne er påtænkt udført af lærketømmer i dimensioner svarende til kravene til bæreevnen. Konstruktionen udføres som anført i projektet. Det er amtsrådets opfattelse, at der dermed tages de fornødne hensyn til såvel bæreevne som æstetiske forhold.

Ad 6

Det kan oplyses, at alle berørte lodsejere tidligere og senest ved brev af 16. oktober 2006 fra Skov- og Naturstyrelsen er blevet orienteret om, at de i henhold til vandløbslovens bestemmelser har ret til erstatning for gener, ulemper og tab, som de påføres i forbindelse med projektets gennemførelse. Foreløbige erstatningsopgørelser vil indgå i udkast til lodsejeraftaler, som udsendes i første halvdel af 2007. Endelig erstatningsopgørelse finder sted, når projektet er gennemført. Ved mangel på enighed om erstatninger indbringes sagen for taksationsmyndighederne efter vandløbslovens regler herom.

Endvidere kan oplyses, at en detaljeret tids- og handleplan vil blive sendt til berørte lodsejere, når en sådan foreligger.

Arbejdets udførelse tilrettelægges med henblik på, at begrænse spor som følge af anvendelse af maskiner og materiel. Med henblik på beskyttelse af engarealerne mod sporkøring i anlægsperioden er der i projektet foreskrevet anvendelse af køreplader.

Afledte justeringer

Som beskrevet ovenfor justeres det oprindeligt fremlagte projekt for så vidt angår forløbet af åslyngerne 26 og 27.

4. Andreas Søgaard og Frode Kristensen

Gør indsigelse mod naturgenopretningsprojektet i dets nuværende form og bemærker indledningsvist, at området langs Ansager Kanal er et naturområde med kanaler og sø med sit eget dyreliv, der med sine særkender og det rige dyreliv langs kanalerne/søen har bestået siden 1945.

Anfører at såvel som det er en forudsætning for tildeling af midler fra EU-Life som det er anført i ansøgningen til EU-Life skal befolkningen i de berørte områder skal være fuldt indforstået med det ansøgte projekts gennemførelse, og at Ribe Amt og Skov- og Naturstyrelsen på offentligt møde i november 2005 præsenterede et projekt, hvorefter 60 % af vandet skulle ledes til Varde Å, som fik fuld opbakning af de fremmødte. Videre anføres, at projektet inden ansøgning til EU-Life blev ændret til, at alt vand skal ledes tilbage til Varde Å, og at det i samme ansøgning angives, at projektet har fuld opbakning i de berørte områder. I indsigelsen anføres, at dette ikke er korrekt, idet sidstnævnte projekt er blevet mødt med massive protester, og at Ribe Amt og amtsrådet ved amtsborgmester Laurids Tørnæs har tilkendegivet, at dette ikke er retsmedholdeligt.

I henhold til indsigelsen tilkendegives på vegne af den berørte befolkning langs Ansager Kanal, at projektet – som minimum – skal ændres, således at vandføringen i Ansager Kanal bibeholdes med ca. 20 % af den nuværende vandføring. Det oplyses, at dette vil medføre, at Varde Å vil få en vandføring svarende til den oprindelige i 1945. Man er opmærksom på, at projektet herved belastes af en merudgift til etablering af stemmeværk, men denne udgift må ses i sammenhæng med værdien af det samlede projekt, som ikke findes at kunne gennemføres i sin nuværende form, fordi tilsagnet om midler fra EU-Life er givet under urigtige forudsætninger.

Det henstilles, at Amtsrådet/Skov- og Naturstyrelsen finder disse midler, og at amtsrådet beslutter en sådan ændring, så Ansager Kanal fortsat vil være vandførende og funktionel såvel for berørte lodsejere/lokalbefolkningen og dyrelivet i kanalerne. I modsat fald ser man sig nødsaget til at kontakte EU-Life med henblik på at få projektet standset, indtil der kan findes en mindelig løsning på de anførte indsigelser.

Afslutningsvis bemærkes, at midlerne til etablering af nødvendigt stemmeværk – i hvert fald for en dels vedkommende – må kunne inddrages fra midler afsat til etablering af foranstaltninger til afværge af oversvømmelser ved store regnhændelser langs Varde Å, idet store vandføringer til dels herefter kan ledes ned gennem Ansager Kanal med udnyttelse af Karlsgårde Sø som buffer. Der bliver herved ingen transport af overskudsjord til kanalen, og intet anlægsarbejde i kanalen. Endelig oplyses, at man har advokatbistand.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet er opmærksom på de kulturhistoriske værdier og naturforholdene knyttet til Ansager Kanal. Dette er nærmere beskrevet i VVM-redegørelsen.

Amtet finder anledning til at korrigere oplysningerne om omstændighederne omkring projektets tilblivelse. Det faktiske forløb var, at amtet afholdt møde for lodsejere og andre interesserede på Hodde Kro den 29. september 2004. Baggrunden for mødet var, at et tidligere forslag om fuld genopretning af Holme Å og delvis genopretning af Varde Å havde mødt væsentlig modstand blandt lodsejere ved Holme Å. På mødet den 29. september 2004 fremlagde amtet et forslag omfattende en 60/40 % fordeling af vandet ved Ansager Stemmeværk i Varde Å's favør. Forslaget nød som anført bred tilslutning blandt de fremmødte lodsejere, idet der samtidig blev udtrykt ønske om fuld genopretning. Syd Energi tilkendegav imidlertid på mødet, at man ikke ønskede at medvirke til et projekt, hvor vandet blev delt ved Ansager Stemmeværk, idet et sådant projekt ville reducere vandkraftværkets indtægtsgrundlag, men ikke omkostningerne. Dermed var det i høj grad usikkert, om der overhovedet kunne gennemføres et genopretningsprojekt for Varde Å. Den 28. oktober 2004 afholdtes imidlertid nyt møde med Syd Energi, hvor selskabet tilkendegav, at man ønskede at gennemføre en kontrolleret, planlagt nedlukning af Karlsgårde Vandkraftværk i to faser, hvor fase 1 omfattede lukning af Ansager Kanal og overførsel af al vandet til Varde Å,

mens fase 2 omfattede tilsvarende vedrørende Holme Kanal/Holme Å. Fase 1 ønskedes gennemført i perioden 2005-2010, og fase 2 i 2010-2014. Med denne tilkendegivelse var det nu muligt at gennemføre en fuld genopretning af Varde Å, og der blev arrangeret et møde herom mellem borgmestrene i Varde-, Ølgod- og Helle Kommuner, Ribe amt, Syd Energi og Skov- og Naturstyrelsen den 10. november 2004. På dette møde tilsluttede borgmestrene sig en fuld genopretning af Varde Å, og parterne besluttede at udfærdige og underskrive en hensigtserklæring om naturgenopretning af Varde Å-systemet i to faser, svarende til Syd Energis ønske om kontrolleret, planlagt nedlukning af vandkraftværket. På dette grundlag blev det nu foreliggende projekt udarbejdet og medtaget i den pakke af snæbel-projekter, til hvilke Skov- og Naturstyrelsen samt Ribe- og Sønderjyllands Amter indgav ansøgning til EU-LIFE om økonomisk støtte den 5. januar 2005. I ansøgningen blev det om Varde Å-projektet anført, at *"ved Varde Å er lodsejerne generelt interesserede i og positive overfor projektet og alle lodsejere har erklæret sig enige i og har accepteret projektets indhold. Ejeren af Karlsgårde Vandkraftværk har erklæret, at værket vil blive lukket i løbet af de kommende 10 år uden krav om kompensation. Ejerne af vandkraftværket, borgmestrene i de tre berørte kommuner, Ribe Amt og Skov- og Naturstyrelsen har underskrevet en aftale på basis af hvilken projektet i Varde Å vil blive gennemført."* Med henvisning til foranstående faktiske hændelsesforløb er amtsrådet ikke enig i, at EU-LIFE er blevet misinformeret om den lokale tilslutning til projektet. Ved indgivelse af EU-ansøgningen havde amtet på baggrund af lodsejermødet den 29. september 2004 ingen grund til at tvivle på, at der var bred lodsejertilslutning til såvel delvis som fuld genopretning af Varde Å. Det er i lyset af ovenstående forløb, at amtsborgmesteren i amtsrådets møde den 18. maj 2005 gav udtryk for, at det ikke ville være "retsmedholdeligt", såfremt man på baggrund af positive tilkendegivelser til ét projekt, tager de samme tilkendegivelser som udtryk for tilslutning til et andet (udvidet) projekt. Det skal tilføjes, at den brede tilslutning blandt lodsejerne på mødet den 29. september 2004 til fuld genopretning af Varde Å, blev bekræftet i forbindelse med samtalerunde til samtlige lodsejere i sommeren 2005, samt i forbindelse med fremlæggelse af debatoplæg i august/september 2005, hvor ingen berørte lodsejere udtalte sig imod fuld genopretning af Varde Å.

I forbindelse med udarbejdelse af genopretningsprojektet for Varde Å er der ud fra en samlet vurdering valgt en udformning, der vurderes i størst muligt omfang at tilgodese projektets hovedformål, nemlig tilvejebringelse af gunstig bevaringsstatus for snæbel. En vandfordeling mellem åen og kanalen, som anført i indsigelsen, er indgået i de foretagne vurderinger i forbindelse med VVM-redegørelsens udarbejdelse. For en uddybning heraf henvises til VVM-redegørelsens afsnit 5 samt amtets vurderinger af bemærkningerne modtaget fra Helle Carlsen (se ovenfor under pkt. 3).

Som supplement hertil skal nævnes, at der under disse forudsætninger er lagt vægt på at sikre de kulturhistoriske værdier ved kanalen bedst muligt, samtidig med at kanalen med Syd Energis tilslutning kan benyttes til bortskaffelse af overskudsjord. Hensynet til de kulturhistoriske interesser sikres efter amtsrådets opfattelse dels ved kun at opfylde kanalen til 1 meter under terræn eller digekrone, dels ved anlæg af en 1-3 m bred grøft i den således delvist opfyldte kanal, til afledning af dræn- og grøftevand fra omgivende arealer. Der sikres således, at et kulturspor i landskabet, hvor det nuværende kanaltracé med eksisterende diger og træbevoksning samt at rindende vand i et mindre vandløb er synlig, og der vil være grundlag for et plante- og dyreliv, som beskrevet i VVM-redegørelsen.

Endelig skal amtsrådets bemærke, at det foreslåede projekt indebærer, at Varde Å gives dimensioner fastlagt under hensyntagen til den fremtidige vandføring i åen, og der indgår i projektet ikke væsentlige omkostninger, der alene er rettet mod at sikre mod uacceptable oversvømmelser langs den genoprettede Varde Å.

Afledte justeringer

Ingen.

5. Kurt Kristensen

Udtrykker stor skuffelse over den fremtidige linieføring af Varde Å. Kan tilslutte sig langt de fleste slyngninger, men udeladelsen af den store åslynge ved Hodde er den mest useriøse beslutning i sagen. Anfører at linieføringen vil have betydning i de næste mange århundreder, og at den skal kunne forsvares overfor vores efterkommere, og ikke må betyde noget, som skal laves om igen, da der ikke bliver noget igen. Oplyser, at der er tale om et gammelt å-løb, der aldrig er blevet jævnet efter reguleringen i 1950'erne, og som enkelte steder er brugt som losseplads, og mener ikke, at man kan udelukke en vis udsivning fra disse depoter. Mener, at disse nemt kunne fjernes samtidig med at åen blev lagt tilbage i den gamle slynge, og finder det sammen med mange andre uforståeligt, at åen ikke lægges tilbage i det naturlige forløb. Der er tale om én af de store slynger, der vil kunne beundres fra offentlig vej og Kurt Kristensen finder også, at det for natur og mennesker vil være en fordel, at åen vil kunne blive dobbelt så lang på strækningen. Opfordrer politikere og lodsejere til at gøre det rigtige, og henviser til at en løsning må være mulig med henvisning til de store ændringer i å-slyngerne 26 og 27.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet har forståelse for synspunkterne vedrørende den omtalte åslynge. Det kan oplyses, at det efter forhandling med berørte lodsejere ikke har vist sig muligt at indarbejde åslyngen i projektet. Amtsrådet gør samtidig opmærksom på, at gennemførelse af det foreliggende projekt ikke er til hinder for en senere åbning af åslyngen. Amtet vil sikre, at oplysningerne om affald i den gamle åslynge tilgår Ølgod Kommune, der i givet fald er den relevante myndighed i henhold til miljøbeskyttelsesloven.

Afledte justeringer

Ingen.

6. Anine Kristensen, formand for Hodde Sogneforening

Udtrykker som formand for Hodde Sogneforening stor skuffelse over beslutningen om å-slyngen ved Hodde ikke skal med i projektet, og finder ikke, at det kan passe, at 1-2 lodsejere kan forhindre dette. Håber for naturen, turister, fiskere og alle at slyngen kommer tilbage, og opfordrer til, at der spares en af de andre slynger, hvor der aldrig kommer mennesker. Gør opmærksom på, at spørgsmålet betyder meget for beboerne i Hodde.

Amtsrådets vurdering:

Det kan oplyses, at det efter forhandling med berørte lodsejere ikke har vist sig muligt at indarbejde åslyngen i projektet. Amtsrådet gør samtidig opmærksom på, at gennemførelse af det foreliggende projekt ikke er til hinder for en senere åbning af åslyngen.

Afledte justeringer

Ingen.

7. Direktoratet for Fødevarerhverv

Vedlægger bemærkninger, som Jordbrugskommissionen for Ribe Amt har fremsendt til direktoratet, og oplyser, at direktoratet kan tilslutte sig disse bemærkninger. Det bemærkes heri, at det fremlagte planforslag ifølge sit indhold ikke nødvendigvis forudsætter, at der foretages omlægning af jorder mellem landbrugsejendomme eller at landbrugspligten ophæves på enkelte arealer. Kommissionen finder dog, at det kan være hensigtsmæssigt at orientere om, at eventuelle negative konsekvenser for de berørte landbrugsejendomme evt. kan mindskes ved en jordfordeling efter loven herom eller ved omlægning af jorder efter reglerne i lov om landbrugsejendomme, hvilket i visse tilfælde kan kræve tilladelse fra jordbrugskommissionen.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet har noteret sig direktoratets/kommissionens bemærkninger.

Afledte justeringer

Ingen.

8. Projektgruppen Frit løb for Varde Å

Projektgruppen anerkender VVM-redegørelsen som et, overordnet set, godt grundlag for at iværksætte projektet, og har særligt bemærket, at redegørelsen bekræfter, at projektet vil have en meget positiv betydning for natur, landskaber og vandløbskvalitet – herunder den tilstræbte styrkelse af levevilkår for laksefisk, særlig snæbel, i Varde-Å-systemet. Gruppen påskønner, at Ribe Amt, Skov- og Naturstyrelsen og konsulenten har været i stand til at gennemføre de mange udrædningsaktiviteter inden for den udmeldte tidsplan. Gruppen har vedlagt et notat udarbejdet af firmaet LIMNO CONSULT.

Projektgruppen har følgende specifikke kommentarer:

- 1) Gruppen forventer, at projektet konsekvent er designet og planlagt med henblik på at maksimere opfyldelsen af målsætningen om at skabe et å-system med de bedste fysiske rammer for snæbel og øvrige laksefisk
- 2) Gruppen påskønner udmeldingen om, at åens nuværende bundkote ikke ændres og understreger princippet om, at åen skal graves bredere og ikke dybere. Der er af hensyn til lakseyngels levevilkår brug for mange lave opvækstområder i vandløbet. Gruppen efterlyser vurderinger af, om der uden for de nye gydeområder findes tilstrækkelig med sådanne områder. Endvidere vil det være landskabsmæssigt afgørende, at åen løbet højt og synligt i landskabet.
- 3) Gruppen er tvivlende overfor, at der ikke er planlagt flere gydestryg og er kritisk i forhold til, om gydestrygene, set i lyset af den store sandvandring, kan producere tilstrækkelig med yngel. Med henvisning til det vedlagte notat udarbejdet af konsulent Peter W. Henriksen, Limno Consult spørges der om:
 - a. Er det undersøgt, om der er overlevelsesmuligheder for yngel frem til ½-årsalderen uden for de ret begrænsede arealer med kunstige gydebanker?
 - b. Hvor stor er risikoen for fysisk ustabilitet i inkubationsperioden. Hvis der ligefrem kalkuleres med omlejringer, har man så dokumentation for, at det er en fordel?
 - c. I hvilket omfang har Hedeselskabet vurderet sandvandringen i forhold til indlejring og ægoverlevelse på de projekterede gydebanker?
- 4) Gruppen påskønner, at den foreslåede løsning ved dambruget Sig Fiskeri nu ikke længe indebærer en opstemning/strygløsning, men et frit løb for Varde Å forbi dambruget. Det fremgår af oplægget, at der vil ske en inddigning af Sig Dambrug samt yderligere foranstaltninger. Set i lyset af de forventede, fremtidige strammere vilkår for dambrugsdrift, med deraf følgende investeringskrav til dambruget, må der være mulighed for at opkøbe Sig Fiskeri – en løsning gruppen af landskabsmæssige årsager foretrækker, og der spørges i den forbindelse: Er der foretaget økonomiske vurderinger af opkøb af Sig Fiskeri, set i forhold til de i VVM-redegørelsen beskrevne foranstaltninger for at imødegå oversvømmelser? Er Sig Fiskeri forsøgt opkøbt? Og i givet fald med hvilket resultat?
- 5) Gruppen finder det fortsat beklageligt, at der ikke planlægges gensnoning af åen mellem Nørholm Gods og Linding Å's udløb set i lyset af de helt særlige natur- og landskabsværdier i dette område, samt de rekreative muligheder i form af gangstien langs åskrænten. Der spørges i den forbindelse: Er der foretaget vurderinger af omkostninger ved at ind-

drage denne strækning? Er der undersøgt mulighed for ekstrabevilling fra Skov- og Naturstyrelsen, hvis denne strækning medtages?

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet har noteret sig de indledende og overordnede tilkendegivelser fra gruppen, og skal for så vidt angår de specifikke kommentarer bemærke følgende:

Ad 1)

Den endeligt foreslåede projektudformning er fastlagt ud fra en lang række hensyn og overvejelser, i hvilken forbindelse der bl.a. er foretaget en prioritering af projektets hovedformål, nemlig at forbedre forholdene for Snæbel.

Ad 2)

Med det foreslåede projekt etableres ca. 30.000 m² gydeareal for laksefisk samt lavvandede opvækstområder for de spæde snæbellarver på projektstrækningen. Amtsrådet vurderer, at dette areal langt overstiger det gydeareal, som åen havde før 1945. Endvidere skabes der fri passage til Grindsted Å, hvor der gennem de senere år er udlagt ca. 25 gydegrusbanker. Endelig forventes det, at gensnoning og genskabelse af åens oprindelige vandføring med tiden vil give anledning til dannelse af yderligere gydeområder for laksefisk på basis af naturlige forekomster af grus i ådalen. Amtet vurderer på den baggrund, at projektet vil indebære gode muligheder for, at såvel snæbel som andre laksefisk vil kunne etablere stabile, selvreproducerende bestande.

Ad 3)

Sandvandringen har altid været en del af dynamikken i de vestjyske vandløb. I uregulerede, dynamiske vandløb giver sandvandringen normalt ikke væsentlige problemer, men ses ofte i regulerede vandløb. Det er amtets vurdering, at gensnoning af Varde Å vil mindske nettosandvandringen betydeligt.

Den mulighed for omløjring af de enkelte gydebanker der tales om, er den omløjring, som fiskenes gravning er årsag til. Gydebanker skal have en længde og tykkelse så fiskenes gravning ikke får gruset til at skyllet væk. Stensikringerne anlægges for at undgå, at strømmen "trævler" gydebanken op sten for sten eller at gruslaget skrider med strømmen. På sigt vil fiskenes gravning være med til at vedligeholde gydebanken, da det fine materiale i form af sand og organiske aflejringer skylles væk og grusmaterialet bliver sorteret, således at det groveste materiale findes hvor strømmen er stærkest og de mindre sten, hvor strømmen er svagest. I øvrigt vil disse områder blive vigtige gydepladser for mindre havørreder og stallinger.

Det kan tilføjes, at amtet for 3 år siden anlagde et ca. 200 m langt stryg i Sneum Å ved Størsbøl umiddelbart nord for motorvejen. Stryget blev anlagt efter de samme principper som de projekterede stryg i Varde Å. Stryget er beliggende neden for en ureguleret strækning af vandløbet. Stryget er i dag fuldstændig uden sandaflejring til trods for, at der er en del sandvandring i Sneum Å oven for stryget. Ved undersøgelser i september 2006 var der en optimal bestand af lakseyngel, dvs. ca. 1 fisk/m². Det er således amtets vurdering, at et stabilt stryg i et ureguleret vandløb er muligt trods sandvandring.

Ad 4)

Det kan oplyses, at der i forbindelse med projektets tilblivelse er ført forhandlinger med Sig Fiskeri, og at dambruget i den forbindelse har fastholdt, at man ønsker at opretholde dambrugsdriften. Derfor er der i projektet indarbejdet afværgeforanstaltninger til sikring af dambrugets afløbsforhold samt sikring mod oversvømmelse.

Ad 5)

Amtsrådet er enig i, at det rent landskabeligt ville være ønskeligt at medtage de gamle åslynger syd for Nørholm, som formentlig er afsnøret for mere end 100 år siden, i projektet. Dette er imidlertid undladt, dels af økonomiske grunde, dels fordi der i den største af åslyngerne har udviklet sig naturtypen "Hængesæk og andre kær-samfund dannet flydende i vand". Den pågældende naturtype indgår i udpegningsgrundlaget for habitatområde H77 "Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde", og skal på den baggrund beskyttes mod indgreb.

Afledte justeringer

Ingen.

9. Skov- og Naturstyrelsen

Skov- og Naturstyrelsen oplyser under henvisning til supplerende oplysninger modtaget fra Ribe Amt om hensyn til habitatdirektivets bilag IV-arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 77, at styrelsen ingen bemærkninger har til forslaget til regionplantillægget. Dette er dog under forudsætning af dels at projektet faktisk sikrer et mere dynamisk vandløbsregime med stadig dannelse af nye slynger, dels at der i forbindelse med projektet rent faktisk indgås aftaler om etablering af et antal vandhuller med et samlet areal, der svarer til det beskrevne tab af vandhuller for spidssnudet frø, som sker ved inddragelse af gamle åslynger i den nye å.

Amtsrådets vurdering

Amtsrådet har noteret sig, at Skov- og Naturstyrelsen ikke har bemærkninger til forslaget.

For så vidt angår de af styrelsen angivne forudsætninger er det amtets vurdering, at det foreslåede projekt kan opfylde disse. Det kan i den forbindelse oplyses, at der vil blive etableret 3.000 m² raste- og overvintringslokaliteter (vandhuller) for padder. Det skal efter nærmere forhandling med berørte lodsejere ske ved hel eller delvis undladelse af opfyldning af aflagte åstrækninger, som efter åens gensnoning ikke længere skal være en del af det fremtidige åløb.

Afledte justeringer

I regionplantillægget præciseres, at der som en del af projektet etableres ca. 3.000 m² raste- og overvintringslokaliteter (vandhuller) for padder svarende til det samlede areal af tab af vandhuller for spidssnudet frø, som sker ved inddragelse af gamle åslynger i den nye å.

10. Ølgod Kommune

Det oplyses, at projektforslaget er forelagt Teknisk Udvalg, der udtrykker begejstring for projektet. Udvalget foreslår, at det oprindelige å-forløb syd for Nørholm Gods genetableres. Det oplyses, at Byrådet har tiltrådt denne beslutning.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet har noteret sig kommunens opbakning til projektet, og er enig i, at det rent landskabeligt ville være ønskeligt at medtage de gamle åslynger syd for Nørholm, som formentlig er afsnøret for mere end 100 år siden, i projektet. Dette er imidlertid undladt, dels af økonomiske grunde, dels fordi der i den største af åslyngerne har udviklet sig naturtypen "Hængesæk og andre kær-samfund dannet flydende i vand". Den pågældende naturtype indgår i udpegningsgrundlaget for habitatområde H77 "Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde", og skal på den baggrund beskyttes mod indgreb.

Afledte justeringer

Ingen.

11. Sig Fiskeri v/ advokatfirmaet Dahl, Koch og Boll

- 1) Gør opmærksom på at Sig Fiskeri i bogstaveligste forstand er en eksisterende erhvervsvirksomhed, der siden 1946 har været 3 generationers levebrød. Anfører, at i det omfang projektet indebærer ændringer på dambruget, skal det ske mod fuld kompensati-on/erstatning. Dette gælder også indgreb i dambrugets opstemningsrettigheder.
- 2) Stemmeværkets funktionalitet skal erstattes med et andet vandindtag. Finder at amtets beslutning om, at dambruget selv skal sørge for vandindtag er lovstridigt. Vandindtaget forlanges løst ved indpumpning, idet pumperne betales af genopretningsprojektet.
- 3) Sig Fiskeri finder, at tilladt indvindingsmængde skal baseres på ½ medianminimumsvand-føring ud fra den faktiske vandmængde på 1.800 l/s.
- 4) Sig Fiskeri bemærker, at dambrugsdriften fortsætter som hidtil indtil der foreligger tids- og handleplan for projektets gennemførelse.
- 5) Dambrugets erstatningsopgørelse (krav) lyder på 9.439.180 kr., baseret på 5 pumper og 1 frekvensomformer i indløb og tilsvarende i udløb, udgifter til el-installationer, tilslutningsaf-gifter, nødstrømsgenerator, serviceaftale, vagtordning samt drift af pumper i 15 år. Dertil kommer 8.500.000 kr. i driftstab i forventet 2½ år under projektets anlægsperiode, i alt 17.439.180 kr.

Alternativt foreslås dambruget ombygget til modeldambrug 1 med vandindtag på 450 l/s. I så fald lyder erstatningskravet på 9.884.690 kr., baseret på 1 pumpe og 1 frekvensomfor-mer i indløb og tilsvarende i udløb, udgifter til el-installationer, nødstrømsgenerator, ser-viceaftale, vagtordning, drift af pumper i 15 år samt ombygningsudgifter til modeldambrug 1. Dertil kommer 1.700.000 – 3.400.000 kr. i driftstab i ½-1 år under projektets anlægspe-riode, i alt 11.584.690-13.284.690 kr.

- 6) Sig Fiskeri henviser til de i amtets brev af 9. oktober 2006 anførte forbehold vedrørende forudsætninger for projektets finansiering af afværgeforanstaltninger ved dambruget, nem-lig:
 - a) at dambruget, efter amtets vurdering, ikke kan opnå miljøgodkendelse med den nu værende indretning. Det anføres videre, at Ribe Amt har erkendt, at amtet i et par år ikke har overholdt forpligtelsen til vedligeholdelse af Varde Å. I den forbindelse henvises til Skov- og Naturstyrelsens afgørelse af 2. oktober 2006 vedrørende klage over miljøgodkendelse til Volstrup Dambrug, hvoraf det fremgår, "*at i de tilfæl-de, hvor det med rimelig sikkerhed kan afvises, at det er dambruget, som er den medvirkende årsag til manglende målopfyldelse, vil der kunne meddeles miljøgod-kendelse.*"
 - b) at dambruget, efter amtets vurdering, ikke opfylder betingelserne for at opnå god-kendelse som modeldambrug 1, på grund af den konstaterede recipientpåvirkning. Dambruget henleder opmærksomheden på mødereferater samt amtets brev af 26. april 2006 hvoraf det fremgår, at amtet er sindet at meddele miljøgodkendelse til et model 1 dambrug
 - c) at godkendelse som modeldambrug 3 forudsætter reduktion af vandindtaget til højst 10 % af vandløbets medianminimumsvandføring. Dambruget henviser til am-tets brev af 26. april 2006, til modeldambrugsbekendtgørelsen samt foranstående erstatningsopgørelse.
 - d) at der endnu ikke foreligger en endelig afgørelse om dambrugets afgitringsforhold, og de tilpasninger dambruget vil skulle foretage som følge heraf. Dambruget anta-ger, at afgitring skal ske efter gældende lovgivning, som er en anden lovgivning en den, der er henvist til i genopretningsprojektet.

Amtsrådets vurdering:

Ad 1)

Alle berørte lodsejere er tidligere og senest ved brev af 16. oktober 2006 fra Skov- og Natursty-relsen blevet orienteret om, at de i henhold til vandløbslovens bestemmelser har ret til erstatning

for gener, ulemper og tab, som de påføres i forbindelse med projektets gennemførelse. Foreløbige erstatningsopgørelser vil indgå i udkast til lodsejeraftaler, som udsendes i første halvdel af 2007. Endelig erstatningsopgørelse finder sted, når projektet er gennemført. Ved mangel på enighed om erstatninger indbringes sagen for taksationsmyndighederne efter vandløbslovens regler herom.

Ad 2)

Stemmeværket og dets funktion som en foranstaltning til opstemning af åens vand, så det kan løbe ind gennem dambrugets indløbsbygværk, erstattes af et stryg. Stryget giver et opstrømsvandspejl, der umiddelbart vurderes tilstrækkelig til, at den mængde vand, som dambruget er meddelt tilladelse til at indvinde efter projektets gennemførelse, vil kunne løbe ind på dambruget uden pumpning. Såfremt dette, efter en mere detaljeret undersøgelse, viser sig ikke at være tilfældet, er Skov- og Naturstyrelsen indstillet på efter forhandling med dambruget at gennemføre fornødne foranstaltninger. Amtet vurderer, at sådanne foranstaltninger kan træffes uden at dette får betydning for det af regionplantillægget omhandlede naturgenopretningsprojekt.

Ad 3)

Amtet har den 7. august 2006 meddelt ny vandindvindingstilladelse til Sig Fiskeri. Afgørelsen giver tilladelse til indvinding af 1.800 l/s fra Varde Å indtil genopretningsprojektet for Varde Å er gennemført i 2009. Herefter må dambruget indvinde 900 l/s fra åen. Dambruget skal til enhver tid lede mindst 600 l/s forbi dambruget. Sig Fiskeri har påklaget afgørelsen til Skov- og Naturstyrelsen, og amtet forventer derfor, at det af dambruget anførte synspunkt behandles i forbindelse hermed.

Ad 4)

Amtet har noteret sig tilkendegivelsen, og kan i den forbindelse oplyse, at en detaljeret tids- og handleplan fremkommer i forbindelse med udarbejdelse af udbudsmateriale vedrørende anlægsarbejder i løbet af første halvdel af 2007. Når planen foreligger, vil samtlige berørte lodsejere blive orienteret.

Ad 5)

Det er amtets opfattelse, at erstatningsspørgsmålet først kan afgøres endeligt, når klagesagen om dambrugets vandindvindingstilladelse er endeligt afgjort og dambruget har gennemført fornødne tilpasninger på baggrund af afgørelsen. Tilsvarende gælder Fiskeridirektoratets afgørelse af spørgsmålet om afgitring af dambrugets indløb og udløb. Amtet har desuagtet, efter anmodning fra dambruget, i brev af 9. oktober 2006 redegjort for de afværgeforanstaltninger m.v., der gennemføres af projektet med henblik på dels at sikre fortsat indløb og afløb ved dambruget, dels at sikre dambruget med tilhørende bygninger mod oversvømmelse. Desuden er der redegjort for erstatninger for tab, herunder kapitaliserede driftsudgifter i 10 år ved pumpning af 900 l/s ved dambrugets udløb, samt tab ved driftsstop i projektets anlægsperiode. Der er i brevet taget en række forbehold, jf. nedenstående.

Ad 6)

a) Amtsrådet vurderer, at manglende målopfyldelse nedstrøms Sig Fiskeri skyldes udledninger af forurenende stoffer fra dambruget og ikke sandaflejringer i åen.

b) For så vidt angår spørgsmålet om miljøgodkendelse, eventuelt til modeldambrug 1, er det fortsat amtsrådets opfattelse, at en væsentlig forøgelse af vandløbets vandføring i forbindelse med genopretningsprojektet, kan gøre en godkendelse mulig, specielt hvis udledningen fra dambruget reduceres til under 10 % af den fremtidige medianminimumsvandføring.

c) Som nævnt i amtets brev af 26. april 2006 må der nødvendigvis tages forbehold for omgørelse i klagesystemet, idet dambruget formelt ikke opfylder betingelserne i bekendtgørelse om modeldambrug.

d) Amtsrådet er bekendt med reglerne om afgitring af dambrug efter afgitringsbekendtgørelsen. De pågældende regler, som administreres af Fiskeridirektoratet, gælder uanset om genopretningsprojektet for Varde Å gennemføres.

Afledte justeringer

Ingen.

12. Vinni Schmidt og Bjarne Bo Schmidt

Udtrykker skuffelse og forundring over, at den store åslynge ved Hodde ikke åbnes i forbindelse med projektet. Påpeger, at det vil have stor betydning for udviklingen i lokalsamfundet, at åslyngen medtages i projektet. Man håber derfor ikke, at en enkelt lodsejer på grund af dennes interesser i kanalen har mulighed for at bremse udviklingen i et helt samfund, og anbefaler at ekspropriere området, hvis dette er den eneste mulighed.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet har forståelse for synspunkterne vedrørende den omtalte åslynge. Det må imidlertid oplyses, at det efter forhandling med berørte lodsejere ikke har vist sig muligt at indarbejde åslyngen i projektet. Amtsrådet gør samtidig opmærksom på, at gennemførelse af det foreliggende projekt ikke er til hinder for en senere åbning af åslyngen.

Afledte justeringer

Ovennævnte forhold indebærer ingen justeringer af det planlægningsmæssige grundlag for projektet.

13. Henrik Pedersen, Vesterbæk

Henrik Pedersen oplyser, at han bor 50 m fra Ansager Kanal og at han er modstander af kanalens opfyldning med overskudsjord, men tilhænger af Varde Å's genopretning, og spørger, hvorfor kanalen ikke beholdes med det rige dyreliv, der findes her, både fisk, flodkrebs, fugle (isfugle) og pattedyr.

Henviser til, at der i VVM-redegørelsen er anført, at "der opnås størst mulig succes i forhold til projektets hovedformål, dvs. at forbedre forholdene for Snæbel" men også at det er anført, at Snæblen kræver 100 % fri adgang til åsystemet. Mener derfor, at man let kan lukke kanalen i opstrøms ende, uden at Snæblen og dens yngel kommer gennem kanalen eller Karlsgårde Sø samtidig med, at der tages 20 % vand til en uberørt Ansager Kanal. Anfører, at ved Karlsgårde Sø vil laksefisk som følge af fiskens natur trække mod strømmen fra Varde Å, som bliver meget kraftig, og ikke mod søen, og at der her eventuelt kunne laves en foranstaltning, som modvirker de få fisk, der kunne finde på at svømme denne vej.

Anfører at odderen ifølge VVM-redegørelsen bruger kanalen til fødesøgning og som spredningskorridor. Mener at odderen derfor vil få dårligere vilkår trods gensnoningen af Varde Å, idet åen bliver 4 km længere, hvilket ikke er nok til et odderpar, der typisk bruger ca. 10 km vandløb pr. han. Her ville kanalen være et ekstra stykke å, som giver odderen bedre vilkår.

Mener at man kunne bruge 20 % af vandet til kanalen, og resten til Varde Å. Henviser til at siden 1945 er nedbørsmængden i Danmark øget med ca. 15 %, dvs. at Varde Å i givet fald kun skal undvære ca. 5 % af vandmængden i forhold til situationen i 1945. Bemærker, at ifølge VVM-redegørelsen er hovedårsagen til, at Snæbel ikke trækker op i å-systemet for at yngle er manglende passagemulighed bl.a. ved Sig Fiskeri, og ikke at der mangler 5 % vand i åen. Foreslår, at hvis man ikke tildækker kanalen kan den overskydende jord bruges til retablering af grusgrave, som kan bruge store mængder jord, og at dette muligvis også er billigere, idet jorden kan køres

direkte til grusgraven og der også spares udgifter til etablering af kanalgrøft, forlængelse af dræn m.v. Hvis der kan spares et beløb kan dette bruges til andre naturprojekter.

Oplyser, at han har et ikke registreret drænudløb i kanalen (80 cm over nuværende kanalbund), og bemærker, at ud for hans ejendom skal der ifølge projektet fyldes 120 cm jord i kanalen. Spørger til, hvad der skal ske med dette dræn, og oplyser, at han har registreret 5 andre dræn på en 5-600 m lang strækning opstrøms sin ejendom, og at der også nedstrøms ligger mange dræn, som heller ikke er registreret.

Henrik Pedersen anfører, at en delvis tildækning af kanalen vil forringe herlighedsværdien af ejendommen, og oplyser, at 3 ejendomsmæglere har vurderet dette, og at det er noteret i en salgsmappe. Henviser til, at der i vandløbsloven er anført, at "enhver, der lider tab ved en restaurering, har ret til erstatning" og tilkendegiver, at dette er et betydeligt, men ikke direkte vurderet beløb. Oplyser, at en sådan vurdering koster 3.000 kr., og finder at amtet burde betale denne. Ønsker endvidere at få oplyst, hvordan det videre forløb er i en erstatningssag.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet er opmærksom på de kulturhistoriske værdier og naturforholdene knyttet til Ansager Kanal. Dette er nærmere beskrevet i VVM-redegørelsen.

Som beskrevet i VVM-redegørelsens afsnit 5.1 har vurderingerne af alternative udformninger af projektet især omhandlet den fremtidige fordeling af vand mellem Varde Å og Ansager Kanal. Det er, som beskrevet i VVM-redegørelsen på side 105, vurderet, at størst mulig succes i forhold til projektets hovedmål – at forbedre forholdene for Snæbel – opnås ved en fuldstændig genskabelse af de naturlige forhold, hvor alt vand fra Grindsted Å og Ansager Å ledes til Varde Å. Som det ligeledes fremgår af VVM-redegørelsens afsnit 5.1 har en vandfordeling mellem åen og kanalen indgået i vurderingerne i forbindelse med VVM-redegørelsens udarbejdelse. Amtsrådet har været opmærksomt på de konsekvenser, som den valgte projektudformning har for Ansager Kanal, bl.a. i forhold til de kulturhistoriske interesser og naturmæssige forhold, hvilket der er redegjort nærmere for i de enkelte dele af VVM-redegørelsens kapitel 4. Det er således – uanset eventuelle tekniske foranstaltninger – amtets vurdering, at den valgte udformning af projektet vil sikre størst mulig succes i forhold til projektets hovedformål. Det skal for god ordens skyld bemærkes, at amtet i forbindelse hermed har været opmærksom på, at nedbørsmængden – målt som gennemsnitlig normalnedbør – er større i dag end den var i perioden omkring reguleringen af Varde Å i 1945. Som supplement hertil skal amtet bemærke, at Syd Energi har afvist medvirken til projekter, som deler vandet ved Ansager Stemmeværk, hvorfor mulighederne for at gennemføre et sådant projekt ikke findes at være til sted. Det kan oplyses, at amtet er bekendt med brev af 23. oktober 2006 fra Skov- og Naturstyrelsen til Henrik Pedersen, hvor det er begrundet, hvorfor styrelsen har valgt ikke at indarbejde deling af vandet ved Ansager Stemmeværk i projektet. Af begrundelsen fremgår, at styrelsen anser en løsning med deling af vandet for miljømæssigt dårlig og økonomisk væsentlig dyrere, idet der skal anlægges et fordelingsbygværk med afgitring for snæbelyngel, en afgitring som til stadighed skal vedligeholdes og renses.

For så vidt angår odder vurderer amtet, jf. VVM-redegørelsens s. 88-89, at den kommende kanalgrøft – på samme måde som den nuværende Ansager Kanal – vil få betydning odder som vandrings- og spredningskorridor og eventuelt også som fødesøgningsområde. Det er vurderet, at genopretningen af Varde Å, der er et centralt område for odderforekomsten i Ribe Amt, vil betyde, at projektet samlet set og på sigt vil medføre forbedrede forhold for arten

For så vidt angår råstofgrave skal amtet bemærke, at det i henhold til jordforureningsloven ikke er tilladt at deponere jord i tidligere råstofgrave med mindre der meddeles en særlig dispensation hertil. Hertil kommer, at amtet finder, at der indenfor en acceptabel afstand fra projektområdet ikke findes råstofgrave, som er egnede til deponering af overskudsjord. Der er på baggrund heraf ikke foretaget nærmere vurderinger i den forbindelse.

Amtsrådet er opmærksom på, at der i forbindelse med projektets udformning ikke er foretaget en fuldstændig og udtømmende registrering af alle drænudløb til Ansager Kanal. En sådan vil blive foretaget i forbindelse med den kommende mere detaljerede projektering i forbindelse med udarbejdelse af udbudsmateriale vedrørende anlægsarbejdet. I forbindelse med denne projektering vil kanalgrøftens bund blive indrettet, så der kan skaffes afløb fra alle dræn.

Amtsrådet skal henvise til vandløbslovens regler om, at enhver, der lider tab ved regulering og/eller restaurering af vandløb, har ret til erstatning. Eventuelt erstatningskrav sendes til vandløbsmyndigheden (Varde Kommune fra 1. januar 2007), som skal søge at tilvejebringe forlig om erstatningsspørgsmål. Kan der ikke opnås forlig, indbringer den erstatningssøgende spørgsmålet for taksationsmyndighederne.

Afledte justeringer

Det lægges til grund for regionplantillægget, at kanalgrøftens bund indrettes, så der kan skaffes afløb fra alle dræn. Dette vurderes at være i overensstemmelse med det offentliggjorte forslag til regionplantillæg.

14. Danmarks Naturfredningsforening - Lokalkomiteen for Varde, Blåvandshuk, Blaabjerg og Ølgod Kommuner.

Foreningen ser med stor glæde frem til projektets gennemførelse.

Det er imidlertid foreningens opfattelse, at den nuværende store sandtilførsel opstrøms projektstrækningen ikke vil blive påvirket af projektet. Det betyder, at der udover den naturlige materialetransport årligt vil blive tilført den genoprettede strækning en sandmængde på mellem 5 – 10.000 m³ fra vandløbssystemet opstrøms den nuværende Ansager Stemmeværk. Denne sandmængde vil efter foreningens opfattelse have en betydelig negativ effekt på det genoprettede vandløb og de etablerede nye stryg. Det er derfor foreningens opfattelse, at den nuværende sandtilførsel skal søges stoppet, hvilket kan ske ved en udvidelse af den nye retningslinie 30.4 med krav om, at der i nødvendigt omfang skal reduktion af sandtilførslen til Varde Å på opstrøms liggende vandløbsstrækninger og tilløb. Dette kan ske ved etablering af sandfang på drænudløb, overholdelse af 2 m dyrkningsfrie bræmmer og hegning mod vandløbene for afgræssende kreaturer. I en overgangsperiode indtil der sker efterlevelse af gældende krav til vandløbsbeskyttelsen bør der opret holdes et sandfang ved det nuværende stemmeværk. Endvidere nævnes, at VVM-redegørelsen angiver behov for sandfang for at beskytte strækninger omkring Varde By. Foreningen anfører, at sandfang i øvrigt bør etableres således, at der kan ske en tilsvarende beskyttelse af vandløbsstrækningerne, der passerer Nørholm Gods.

Lokalkomiteen finder endvidere, at der ved tilpasninger af terrænforholdene i forbindelse med opfyldning af aflagte åstrækninger efter gensnoning af Varde Å bør sikres fugtige og våde enge samt oversvømmede områder i forbindelse med forårsafstrømning, der kan fungere som opholds- og fourageringssteder for snæbelyngel.

Endelig finder foreningen, at der inden igangsætning af anlægsarbejder skal ske en indgående registrering af isfugle-forekomster i projektområdet, således at der kan tages størst muligt hensyn til arten, der er set på strækningen for genopretningen og efter foreningens forventninger også yngler i området.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet skal bemærke, at sandtransporten fra vandløbsstrækninger opstrøms Ansager Stemmeværk ikke er større end transporten i andre vestjyske vandløb. Amtsrådet er enig i, at sandtransport i vandløb er negativ i forhold til gydeområder for laksefisk, men amtsrådet er samtidig bevidst om, at sandtransport er en følge af vandløbenes naturlige dynamik i et åbent, vindekspo-

neret hedeslette-landskab med udstrakt landbrugsmæssig udnyttelse. Amtsrådet er endvidere enig i, at sandtransporten bør søges begrænset ved de af foreningen foreslåede foranstaltninger gennem vandløbsmyndighedernes tilsyn og håndhævelse af gældende bestemmelser i vandløbsloven og vandløbsregulativerne.

Endvidere skal bemærkes, at den ønskede projektudformning ved det nuværende Ansager Stemmeværk med et langt stryg startende tæt på sammenløbet af Grindsted Å og Ansager Å betyder, at det eksisterende sandfang ikke kan bibeholdes.

Med hensyn til sandvandring til projektstrækningen af Varde Å er det på baggrund af erfaringer fra andre vandløb amtsrådets vurdering, at stryg, der med hensyn til bredde, dybde og fald konstrueres som beskrevet i projektet, vil kunne fungere trods sandvandring i vandsystemet.

Amtsrådet forventer, at der i forbindelse med indgåelse af lodsejeraftaler i en vis udstrækning vil kunne etableres områder som foreslået af lokalkomiteen.

Amtet har i forbindelse med VVM-redegørelsen ikke lagt skjul på, at der for dyre- og fuglelivet i området – herunder også for fåtallige og sjældne arter som isfuglen – vil opstå lokale og midlertidige forstyrrelser og ødelæggelser af yngleprocesser m.v. . Men der er i forbindelse med vurderingerne af de eventuelle følger af disse forstyrrelser og ødelæggelser lagt vægt på, at påvirkningerne vil være så lokale og så midlertidige, at der ikke vil være tale om risiko for udryddelse eller bestandsmæssige problemer for nogen af arterne. For isfuglen vurderes det således, at bestanden i hele Varde Å-systemet samlet set ikke vil lide overlast og at den på sigt vil få forbedrede levevilkår, bl.a. i form af et mere naturligt, dynamisk og længere vandløb. Det er desuden vigtigt for projektet som helhed, at den samlede anlægsperiode – og dermed de midlertidige forstyrrelser af naturen i området – bliver så kortvarig som mulig.

Afledte justeringer

Ingen.

15. Grethe Hansen og Keld Hundebøl, Ansager

Finder grundlæggende, at det er et spændende projekt, der dog kan forbedres væsentligt for så vidt angår den øvre del af Ansager Kanal, der ikke får en afvandingsmæssig funktion. Det foreslås, at Ansager Kanal sløjfes helt på strækningen mellem Ansager Stemmeværk og Grønrose Bæk.

Dette findes som minimum at have følgende fordele:

- Ansager Kanal fremstår som en kunstig mur i landskabet, der begrænser det visuelle indtryk af ådalen
- Naturlige slugter reetableres og skaber bl.a. mulighed for, at Grønrose Bæks forløb ændres fra en rørføring til et naturligt forløb
- Der etableres en naturlig adgang til landsbrugsarealerne beliggende vest for den nuværende kanal
- Der opnås en biologiske balance ved at undgå stillestående vandflader
- Der undgås fremtidige vedligeholdelsesomkostninger vedrørende den nuværende rørføring under kanalanlægget, beplantningsmæssige fordele m.v.

Til illustration af den foreslåede plan har Grethe Hansen og Keld Hundebøl ved forstkandidat Klaus Wunsch, KWPlan vedlagt projektforslag med illustrationer med billedmæssig manipulation.

Der er endvidere med hensyn til økonomien i forslaget vedlagt et af Grethe Hansen og Keld Hundebøl fremsendt brev til Syd Energi, hvorefter det tilbydes, at erhverve det berørte areal. Hertil kommer at man på nærmere aftalte vilkår vil påtage sig anlægsudgifter i forbindelse med den

foreslåede retablering af arealet, samt den løbende vedligeholdelse af arealet på en sådan måde, at de retablerede områder bevares naturmæssigt.

Finder endvidere, at forslaget er af et sådant omfang og karakter – såvel genopretningsmæssigt som økonomisk – at det findes formålstjenligt, at der afholdes et møde på arealet.

Amtsrådets vurdering:

Amtsrådet er opmærksom på, at kanaldæmningen er et markant element i landskabet. Der er imidlertid tale om et væsentligt kulturhistorisk spor fra elektrificeringen af den sydvestjyske landsdel, som amtsrådet mener bør bevares. En fjernelse af kanaldæmning og træer på denne ånære del af kanalen savner desuden relevans i forhold til projektets hovedformål, nemlig at tilvejebringe gunstig bevaringsstatus for snæbel. Amtet har noteret sig anmodningen om et møde.

Afledte justeringer

Ingen.

16. Laurids Vedsted Nielsen

Laurids Vedsted Nielsen har tilkendegivet, at han ønsker den i det fremlagte projektforslag indeholdte å-slynge 28 gjort mindre. Det foreslås, at åen på strækningen gives et forløb svarende til å-forløbet før 1950'erne.

Amtsrådets vurdering:

Forslaget er fremsat på møde den 23. juni 2006 overfor Fredningsnævnet, som efterfølgende foretog besigtigelse på stedet den 29. september 2006. Ved besigtigelsen blev det afklaret, at øvrige berørte lodsejere kunne tilslutte sig forslaget. Amtet erklærede ved denne lejlighed, at ændringsforslaget ville indgå i den endelige politiske behandling af projektet, idet det ikke findes at have væsentlige miljømæssige konsekvenser i forhold til det fremlagte projektforslag.

Afledte justeringer

Som beskrevet ovenfor justeres det oprindeligt fremlagte projekt for så vidt angår forløbet af å-slynge 28.

17. Danmarks Naturfredningsforening

Er generelt meget positive overfor forslaget, som overordnet vil have en gavnlig effekt på områdets dyre- og planteliv. Har dog visse bemærkninger.

- 1) Har noteret sig, at projektet vil fjerne de fleste registrerede voksesteder af den globalt sjældne plante Flodklaseskærm, og at man vil forsøge, at flytte en del af disse planter til levesteder opstrøms projektstrækningen, hvorfra den forventes at genindvandre. Vil gerne sikre sig, at man har erfaring for, at dette overhovedet er muligt, herunder om der tidligere er foretaget lignende planteflytninger med succes. DN foreslår, at man overvåger planterne, og følger op på de trives på de nye levesteder.
- 2) En anden bekymring er, at der ifølge VVM-redegørelsen forsvinder 2.700 m² af naturtypen "Hængesæk og andre kærsamfund dannet i flydende vand", der er en del af habitatområdets udpegningsgrundlag. Anfører, at man her står i et dilemma – vejer en dyreart højere end en planteart i udpegningsgrundlaget. Bemærker, at det ikke fremgår af projektforslaget, om man har overvejet andre forløb af åen, hvor man kunne undgå en hel eller delvis nedlæggelse af habitattypen. Det fremgår heller ikke om der er foretaget en vurdering af hvor store muligheder, der er for, at der naturligt genopstår nye områder med den pågældende

de naturtype. DN foreslår, hvis det ikke er muligt at bevare denne naturtype indenfor det udpegede habitatområde, at amtet inddrager andre arealer med naturtypen i habitatområdet.

- 3) Endelig anfører DN, at man forventer, at der anlægges erstatningsarealer i forbindelse med nedlæggelsen af i alt ca. 10 ha § 3-areal.

Amtsrådets vurdering

Amtet har noteret sig foreningens positive generelle bemærkninger til projektet. For så vidt angår de konkrete kommentarer skal amtet bemærke følgende:

Ad 1)

Det kan oplyses, at amtet allerede i 2006 har foretaget forsøgsvisse udplantninger af Flodklaseskærm i Grindsted Å med henblik på at opnå erfaringer hermed. På baggrund af disse forsøgsudplantninger er det fortsat amtets vurdering, at der kan opnås de forventede resultater. Amtet skal i øvrigt for god ordens skyld nævne, at projektet sikrer, at ikke alle eksisterende forekomster af Flodklaseskærm på projektstrækningen berøres. Det er i forbindelse med udplantningerne – i overensstemmelse med Danmarks Naturfredningsforenings forslag - forudsat, at der foretages en overvågning. Amtet forventer, at denne overvågning i det videre forløb vil blive varetaget af Skov- og Naturstyrelsen.

Ad 2)

Amtet skal indledningsvist bemærke, at der beklageligvis er sket en fejl i forbindelse med opgørelsen af projektets indgreb overfor naturtypen "Hængesæk og andre kærsamfund dannet i flydende vand". Projektet vil berøre et areal med naturtypen på 1.600 m² og ikke 2.700 m², som angivet i VVM-redegørelsen.

Hensynet til den nævnte naturtype har indgået i de vurderinger, der ligger til grund for det endelige projekts udformning med henblik på at sikre, at de vigtigste og mest typiske hængesæk-områder bevares i ådalen. Det kan således oplyses, at der samlet er registreret ca. 38.000 m² af naturtypen indenfor afgrænsningen af habitatområde nr. 77, heraf et samlet areal på 10.000 m² syd for Nørholm og et samlet areal på ca. 25.000 m² ved den sydvestlige hjørne af Nørholm Hejde. Disse områder berøres ikke af projektet. Hensynet til bevarelsen af det første af disse områder har indgået som ét element i overvejelserne vedrørende en genslyngning af åen på strækningen syd for Nørholm, som ikke indgår i projektet (se amtsrådets vurdering af høringsbidrag nr. 8 fra Projektgruppen Frit Løb for Varde Å). For så vidt angår det sidstnævnte område ligger dette øst for en å-strækning, som ikke gensnoes, men alene breddeudvides, fortrinsvis mod vest. Området på de 25.000 m² samt et mindre område på 1.600 m² er vurderet til værdisætningen "høj", mens dels det nævnte område på 10.000 m², samt de 1.600 m², der berøres af projektet er værdisat "middel". Amtet har på baggrund heraf vurderet, at de vigtigste og mest typiske hængesæk-områder bevares i ådalen. Det er samtidig amtets vurdering, at projektets etablering af et mere dynamisk vandløb overordnet vil understøtte en fornyet dannelse af naturtypen.

De af amtet registrerede lokaliteter med naturtypen "Hængesæk og andre kærsamfund dannet i flydende vand" indgår allerede i afgrænsningen af habitatområde nr. 77. Amtet skal i øvrigt bemærke, at spørgsmål vedrørende afgrænsning af habitatområder og eventuelle justeringer heraf varetages af Skov- og Naturstyrelsen.

Ad 3)

Amtet skal bemærke, at de omtalte § 3-arealer indgår i naturgenopretningsprojektet ved at de pågældende arealer omdannes til vandløb. Arealerne vil derfor fortsat være omfattet af beskyttelse i henhold til naturbeskyttelsesloven, men som en anden naturtype (beskyttet vandløb). Som nævnt i VVM-redegørelsen er det amtets vurdering, at indgrebene i § 3-arealerne på længere sigt

vil understøtte kvaliteten af de stedlige naturtyper, og indgrebene vurderes ikke at være i konflikt med nationale og regionale botaniske interesser. Der skal i øvrigt henvises til VVM-redegørelsens side 83.

Afledte justeringer

Ingen.

BILAG 3: OVERVÅGNINGSPROGRAM

En væsentlig del af den i forbindelse med projektet relevante overvågning indgår i den generelle overvågning af miljøtilstanden i området, som gennemføres bl.a. under den landsdækkende NOVANA-overvågning. Heri indgår også en overvågning af de områder uden for projektområdet, der kan blive berørt af projektet.

Endvidere vil der i forbindelse med de konkrete tilladelser m.v., der skal meddeles som forudsætning for projektets gennemførelse, indgå konkrete vilkår og forudsætninger, som vil udgøre en del af grundlaget for de relevante miljømyndigheders tilsyn med projektet.

Amtet har hidtil varetaget den væsentligste del af den løbende overvågning af miljøtilstanden i omgivelserne, bl.a. under NOVANA-programmet. Som følge af ændringerne knyttet til kommunalreformen foreligger der ikke p.t. en præcis afklaring af den fremtidige overvågning, herunder i projektområdet.

Det er dog amtets forventning, at der fortsat vil blive ført et løbende tilsyn med miljøtilstanden i området – herunder at den ansvarlige myndighed for overvågningen i samarbejde med bygherren (Skov- og Naturstyrelsen) løbende evaluerer resultaterne, vurderer om disse resultater giver anledning til en særlig opfølgning og i givet fald tager stilling til eventuelle konkrete tiltag.

Der påregnes i forbindelse med projektet gennemført en særlig overvågning af projektets betydning for Snæbel.

Det forventes, at følgende tre hovedelementer indgår i programmet:

- I) Overvågning af udviklingen i gydebestanden. I forbindelse med voksne snæblers indtræk i åerne overvåges bestandsstørrelserne vha. de såkaldte "fangst – genfangst metode".

- II) Overvågning af bestandens genetiske sammensætning. Med henblik på at overvåge om bestandsstørrelsen besidder tilstrækkelig genetisk variation med henblik på at sikre den bedst mulige overlevelse, og samtidig sikre at evt. udsætningsmateriale ikke er genetisk over- eller underrepræsenteret.

- III) Overvågning af opvækstområdernes udnyttelse. Med henblik på at vurdere snæbelynglens udnyttelse foretages skånsom rusefangst i de lavvandede opvækstområder.

I såvel anlægsperioden som efterfølgende vil der ske en overvågning af det sandfang, der etableres som en del af projektet. Der vil blive ført løbende tilsyn med hensyn til fyldningsgrad og behov for tømning. I den forbindelse registreres, hvor store sedimentmængder, der aflejres. I anlægsperioden forestås overvågningen af den projektansvarlige myndighed (Skov- og Naturstyrelsen), mens den efterfølgende overvågning forestås af vandløbsmyndigheden (Ny Varde Kommune).

Endvidere vil den projektansvarlige myndighed føre et løbende tilsyn med aktiviteterne i anlægsfasen – herunder påse, at de udførende entreprenører udfører arbejdet i overensstemmelse med VVM-redegørelsens forudsætninger, og de vilkår, der i øvrigt vil blive stillet i forbindelse med konkrete tilladelse og dispensationer m.v.

Endelig skal nævnes, at vandløbsmyndigheden vil føre en overvågning af forholdene i vandløbet efter vandløbslovens bestemmelser, herunder bestemmelser i de relevante regulativer for vandløbene.

BILAG 4:

LITTERATURLISTE

Lovgivning m.v.

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 883 af 18. august 2004 af lov om planlægning.

Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 428 af 2. juni 1999 om supplerende regler i medfør af lov om planlægning (samlebekendtgørelsen).

Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet.

Rådets direktiv 97/11/EF af 3. marts 1997 om ændring af direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet.

Ribe Amt: Forslag til Regionplan 2016.

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 477 af 23. juni 2003 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder (EF-fuglebeskyttelsesområder, EF-habitatområder og Ramsarområder).

Andet baggrundsmateriale

Ribe Amt: VVM-redegørelse for GENOPRETNING AF VARDE Å - et naturprojekt. Udgivet og offentliggjort sammen med forslag til tillæg nr. 1 til Regionplan 2016.

Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjyllands Amt og Ribe Amt: National forvaltningsplan for Snæbel. Udgivet 2003.

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen: National forvaltningsplan for Laks. Udgivet 2004.